

ΕΑΜ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ
ΑΘΗΝΑΣ

Ζωγράφου
Κουπόνια
Ήλυθια
Καβαριανή
Παγκράτι
Βύρωνας
Ν.Ε.Α.Βετία
Κοπανάς

1941-1945

Γούβα
Μέγα
Αγιάννης
ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
Ύμητος
Δομογούτι
Κατσιπόδι
Ήλιούπολις

ΕΑΜ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

ΑΘΗΝΑΣ

1941 - 1945

ΕΑΜ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ
ΑΘΗΝΑΣ
1941 - 1945

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

ΑΘΗΝΑ 1991

Η ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ (ΠΕΑΕΑ) και ΠΣΑΕΑ, ΠΟΑΕΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ Λ. ΦΑΣΟΥΛΑΣ
ΣΟΛΩΜΟΝΙΔΟΥ 52-54 ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ, 161 21
ΤΗΛ. 72 37 121

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑΣ

Στις 27 του Σεπτέμβρη του 1991 κλείνουν 50 χρόνια από την ημέρα που ιδρύθηκε (27.9.1941) το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ).

Μ' αυτή την ευκαιρία φέρνουμε στη δημοσιότητα ένα ιστορικό ντοκουμέντο - μια μικρή μπροσούρα - που κυκλοφόρησε το 1945, ο 6ος Τομέας του ΕΑΜ των Ανατολικών Συνοικιών της Αθήνας. Σ' αυτόν τον τομέα περιλαμβάνονταν οι συνοικίες της Αθήνας: από Ζωγράφου, Ιλίσσια, Καισαριανή, Παγκράτι, Βύρωνα, Ν. Ελβετία, Υμηττό, Ν. Κόσμο μέχρι τη Δάφνη και τον Άγιο Δημήτρη (παλιά Δουργούτι). Αυτή η μπροσούρα κυκλοφόρησε για τα 4 χρόνια από την ίδρυση του ΕΑΜ.

Οι αναγνώστες θα διαβάσουν σ' αυτή την μπροσούρα άρθρα γραμμένα από γνωστά στελέχη της Εθνικής Αντίστασης, που γράφουν για τον τιτάνιο αγώνα αυτών των συνοικιών ενάντια στους γερμανοϊταλούς καταχτητές και τους ντόπιους συνεργάτες τους, για τη λευτεριά και την ανεξαρτησία της πατρίδας. Θα διαβάσουν ακόμα διηγήματα και ποιήματα από εξέχοντες ποιητές και λογοτέχνες όπως η Μέλπω Αξιώτη και η Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη που υμνούν τα κατορθώματα και τη θυσία των ηρωικών παιδιών της Καισαριανής, του Βύρωνα και του Υμηττού και άλλων, που έδωσαν τη ζωή τους για τα ιδανικά της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας, της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού. Θα διαβάσουν τέλος για το ρόλο των γυναικών σ' αυτόν τον αγώνα, το ρόλο των νέων παιδιών της

ΕΠΟΝ, που πάλευαν και για μόρφωση και για πολιτισμό, κάτω απ' αυτές τις δύσκολες συνθήκες της σκλαβιάς.

Γι' αυτό και δεν θα πρέπει να μείνει κάτοικος που πατάει αυτή την αιματοποτισμένη γη, χωρίς να διαβάσει αυτό το μικρό βιβλιαράκι. Ιδιαίτερα πρέπει να σκύψουν πάνω σ' αυτό και να το μελετήσουν οι νέοι μας. Για να γνωρίσουν πόσο αίμα χύθηκε από τους παπούδες και γονείς τους, για να λευτερωθεί η βασανισμένη πατρίδα μας από το μίσημα του φασισμού και της βαρβαρότητας.

Γιώργος Τρικαλινός

ΕΛΛΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

ΑΘΗΝΑΣ

Ζωγράφου
Κουπόνια
Ήλιθια
Καίσαριανή
Παγκράτι
Βύρωνας
Ν.ΕΑΒΕΤΙΑ
Κοπανάς

1941-1945

Γούβα
Μέτα
Άρλιαννης
ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
Ύμπτος
Δαυρηούτι
Κατιπόδι
Ήλιούπολις

Ὁ βος τομέας, χωρίς νά θέλει νά ξεχωρίσει τίς θυσίες του καί τή πολύμορφη συμβολή του στό ἔθνικό ἀπελευθερωτικό κίνημα, εἶναι περήφανος γιατί ἔδωσε τό τίμιο αἷμα τῶν παιδιῶν του, σάν σπονδή στό Βωμό τῆς Λευτεριάς καί Ἐσωτερικῆς ἀπολύτρωσης. Καί σέ ἔνδειξη αἰώνιας εὐγνωμοσύνης σέ Κείνους ποῦφυγαν ἀπό κοντά μας, ἀφιερώνει μ' εὐλάβεια τό φτωχό αὐτό σ' ἐμφάνιση, ἀλλά πλούσιο σέ ψυχικό παλμό, λεύκωμα.

**ΠΩΣ ΦΤΙΑΧΤΗΚΕ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥΤΟ
ΝΑ ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΛΑΟΣ**

Ἔγλη	προσφέρθηκε δωρεάν
Μακέττα—Ἐξώφυλλου	» »
Μακέττα γενική	» »
Σελιδοποίηση—Ἐπίβλεψη	» »
Φωτογραφίες	» »
Σκίτσα	» »
Χαρτί	μέ πίστωση
Τυπογραφεία	» »
Κλισσέ	» »

Ἄπ' τῆ μέρα ποῦ ρίχτηκε ἡ ἰδέα μέχρι τῆ κυκλοφορία του μέρες 12.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
ΦΑΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ - ΚΩΣΤΑ ΜΙΧΑΛΑ
Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 1 - ΤΗΛ. 24-268

ΤΕΤΡΑΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΕΑΜ

Γιορτάζοντας τὰ τετράχρονα τοῦ ΕΑΜ πρέπει ν' ἀναπολήσουμε μὲ ξεχωριστὴ Ἐθνικὴ περηφάνεια τὸν Ἐθνικοαπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τῶν Ἀνατολικῶν συνοικιῶν τῆς Ἀθήνας. Ἦταν ἓνας ἀγῶνας ἀφειδώλευτος σὲ αἷμα καὶ πρωτοποριακὸς γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ ὅλους τοὺς σκλαβωμένους ἀπὸ τὸ χιτλεροφασισμό λαούς. Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς σκλαβιάς οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες πολεμοῦσαν καὶ πολλές φορές ὀλόκληρα 24ωρα πότε στὸ ἐργοστάσιο μὲ τὸ σαμποτάζ καὶ τὴν ἀπεργία, πότε στοὺς δρόμους μὲ τὴ διαδήλωση καὶ πότε μὲ τὸ ὄπλο στὸ χέρι στὸν ΕΛΑΣ μέσα στοὺς δρόμους καὶ τὰ σπίτια τους. Στὶς συνοικίες αὐτὲς χύθηκε τὸ πιὸ πολὺ αἷμα τῶν ἡρώων τῆς λευτεριάς πότε στὸ Σκοπευτήριο καὶ πότε στὸ πεδίο τῆς μάχης. Στὶς συνοικίες αὐτὲς ἀντηχοῦσε ἡ φωνὴ τοῦ τηλεβόα τῆς Λεύτερης Ἑλλάδας ποὺ ἔκανε νὰ σκιρτάει κάθε πατριωτικὴ ψυχὴ. Στὶς συνοικίες αὐτὲς ἔφθασε νὰ μὴν μπορεῖ νὰ κυκλοφορεῖ ὁ κατακτητὴς ἢ ὁ προδότης. Ἦταν συνοικίες ἀνυπόταχτες—ἔγιναν κομμάτι λεύτερης Ἑλλάδας μέσα στὴ μύτη τοῦ κατακτητῆ ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἐξουσία τοῦ μόνο ὄσες ὥρες βάσταγε ἡ ἐπιδρομὴ χιλιάδων Χιτλεροφασιστῶν μαζὺ μὲ τὰ ἐλληνόφωνα ὄργανά τους. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶταν μιὰ καινούργια σελίδα τοῦ παγκόσμιου ἀντιφασιστικοῦ ἀγῶνα καὶ ἓνα διδάγμα ποὺ ἔδωσαν οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες τῆς μαρτυρικῆς Ἀθήνας σ' ὅλες τὶς σκλαβωμένες πόλεις.

Σήμερα οἱ περήφανες καὶ ἀδούλωτες ἀνατολικὲς συνοικίες ὑποφέρουνε κάτω ἀπὸ τὴ φασιστικὴ μανία τοῦ μεταδεκεμβριανοῦ Κράτους. Ὅμως ὁ ἡρωϊκὸς ἀγῶνας τους στὴν ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς εἶναι ἡ πιὸ ἀτράνταχτη ἐγγύηση ὅτι γρήγορα θὰ ξεπεράσουνε καὶ τὴ μεταδεκεμβριανὴ δοκιμασία καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ καὶ ὅλου τοῦ ἐλληνικοῦ Λαοῦ, χέρι μὲ χέρι μὲ τοὺς ἄλλους λαούς θὰ τραβήξουνε τὸ δρόμο τῆς Δημοκρατίας καὶ ἀναγέννησης.

Ἀθήνα 19/9/45

Δ. ΠΑΡΤΣΑΛΙΔΗΣ

ΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Του συναγ. ΒΑΣΙΛΗ ΔΡΑΘΥΜΟΥ

Έδω και τέσσερα χρόνια μιὰ φούχτα από έμπνευσμένους πατριώτες σάλπισαν στον Έλληνικό λαό τὸ Έγερτήριο σάλπισμα τοῦ Έθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα.

Στις 29 τοῦ Σεπτεμβρη, στὴν Ἀθήνα, ιδρύθηκε τὸ Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο: ΕΑΜ.

Ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς σκλαβωμένης, μ' ἀνυπόταχτης ἑλληνικῆς πατρίδας, ἡ ἀπάντηση ἔφτασε ὀλοπρόθυμη καὶ φλογερή. Στὴν ἀρχὴ μιὰ πρωτοπορεία. Ὑστερα ὅλος ὁ λαός. Κι' ἀνάμεσά του, πρῶτος στοὺς πρῶτους, ὁ ἐργαζόμενος καὶ βασανισμένος λαὸς τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν τῆς ἀδούλωτης Ἀθήνας, τῆς πρωτεύουσας τῆς λευτεριάς.

Ὁ βάνουσος καὶ βάρβαρος καταχτητῆς βαδίζοντας πάνω σ' ἓνα προ-σχεδιασμένο σχέδιο ἐξόντωσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, σατανικά καταστρωμένο, εἶχε ἀρχίσει—λαίμαργη βδέλλα—ν' ἀπομυζᾷ μὲ σαδισμό τὸ αἷμα τοῦ Λαοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ γίνονται ὠχροὶ κι' ἀναιμικοί. Νὰ λιποθυμοῦν καὶ νὰ πεθαίνουν. Ὁ κίνδυνος εἶταν μεγάλος. Φοβερός! Ἔπρεπε κάτι νὰ γίνεῖ. Κάτι ποῦ νὰ προλάβει τὸν ἀφανισμό, τὸ χαμό.

Κι' αὐτὸ τὸ κάτι εἶταν τὸ ΕΑΜ. Δειλά καὶ φοβισμένα στὴν ἀρχὴ, θαρρετὰ ὕστερα, ἄρχισαν νὰ γράφονται τὰ πρῶτα συνθήματα στοὺς τοίχους. Οἱ πόρτες τῶν Ὑπουργείων χτυπήθηκαν ἔντονα. Στὴν πόλῃ ἀκούστηκαν οἱ πρῶτες φωνές: «ψῶμί!... Λευτεριά!...»

Τὸ κτῆνος ἄρχισε ν' ἀνησυχεῖ. Ὁ ἐχθρὸς—τὸ ΕΑΜ—εἶναι παντοῦ, γεμίζει τὰ πάντα. Μὰ δὲν φαίνόταν πουθενά.

Στὸ βουνὸ ἀντήχησε ἡ πρώτη ντουφεκιά. Ὁ Λαὸς ἀνατρίχιασε ἀπὸ ἐλπίδα. Ὁ κατακτητῆς ἀπὸ φόβο. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε δημιουργηθεῖ.

Σιγὰ-σιγὰ ὁ ἀγῶνας θέριεψε καὶ γιγάντωσε. Στις πόλεις τὸ αἷμα ἔβαψε τὸ λιθόστρωτο. Γέφυρες ἀνατινάχτηκαν. Καράβια βούλιαξαν. Ἐφοδιοπομπές καταστράφηκαν. Ἀποθήκες μὲ πυρομαχικά ἀνοίχτηκαν κι' ἄδειασαν. Τραῖνα γεμάτα δημηροὺς ἔφευγαν γιὰ τὰ στρατόπεδα τοῦ θανάτου. Τὰ δέντρα τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἑλλάδας ἔγειραν ἀπὸ τὸ βάρος τῶν κρεμασμένων. Στὸ Θυσιαστήριο τῆς Λευτεριάς τὰ πτώματα σχηματίζαν λόφους. Ματωμένος—κοιπροδομένος—μὰ ἀλύγιστος, ὁ λαός, βάδιζε ν' ἀνταμώσει τὴ μέρα τῆς Λευτεριάς του.

Καὶ τὴν ἀνιάμωσε...

* * *

Στὸν τιτάνειο αὐτὸν ἀγῶνα, τί πρόσφερε ὁ λαὸς τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν;

Ὅλα!

Ἀπὸ τὴ πρώτη μέρα τῆς ἱδρύσεως τοῦ ΕΑΜ οἱ πεινασμένοι δουλευτάδες αὐτῆς τῆς θρυλικῆς περιοχῆς τέντωσαν τ' αὐτὶ τοὺς στὰ ΕΑΜικὰ συνθήματα. Γοργὰ—γοργὰ δημιουργήθηκαν οἱ πρῶτες ΕΑΜικὲς ὁμάδες. Ὁ δοξασμένος τομέας τοῦ ΕΑΜ γεννιώνταν. Ἄντρες, γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, μέρα μὲ τὴ μέρα, πύκνωναν τὶς γραμμὲς του.

Οἱ λίγοι ἔγιναν πολλοί.

Ἄρχισαν οἱ κινητοποιήσεις.

Ὁ ἀγῶνας γινότανε πιὸ συστηματικὸς, πιὸ ἔντονος καὶ ὀργανωμένος. Πιὸ μαχητικὸς.

Οι καταχτητές κι' οι ντόπιοι πράχτορές τους άνησούησαν. 'Ο λαός ζη-
τοῦσε ψωμί. Μά ζητοῦσε καί κάτι άλλο: Λευτεριά!

'Απ' τή Καισαριανή, τὸ Βύρωνα, τὸ Παγκράτι καί τὸν 'Υμηττό. 'Απὸ
τὴ Γούβα, τὸν Νέο Κόσμο, τὸ Κατσιπόδι καί τὸ Δουργούτι. 'Απὸ τὰ άκρινά
Κουπόνια κι' ἀπὸ τὸν "Αη—Γιάννη οἱ μάζες άπειλητικὰ κατέβαιναν στὸ
κέντρο τῆς 'Αθήνας.

Τὰ πολύχρωμα μπαϊράκια εἶχαν πάνω τους γραμμένα μαχητικὰ συνθή-
ματα: «Καλύτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωή...». Μικρὰ ἐμπρηστικὰ χαρτάκια
σκίαζαν τὸν "Ἡλιο καί σκέπαζαν τοὺς δρόμους. Κι' ὁ κόσμος ἄπληστος διά-
βαζε: «Φωτιὰ καί τσεκούρι στοὺς προδότες», «Θάνατος στοὺς φασίστες εἰς-
βολεῖς», «Λευτεριά».

'Ο ἔκτος τομέας βρίσκεται στὴ πρωτοπορεία. 'Η ὀργάνωσή του εἶναι
πρῶτη μέσα στὴν 'Αθήνα. Γίνεται τὸ λύκνο καί τὸ ἐργαστήρι τοῦ άγῶνα.
Τέσσερα τυπογραφεῖα κι' άμέτρητοι πολύγραφοι ἔχουν ἐγκατασταθεῖ στὴ
περιοχὴ του. Καί κάθε μέρα ὁ τύπος ἐλπιδοφόρος καί μαχητικός, ξεχύνεται
πρὸς τὰ πέρατα τῶν συνοικιῶν τοῦ βου τομέα. Δώδεκα χιλιάδες εἶναι τὰ
φύλλα τοῦ παράνομου τύπου ποὺ κυκλοφοροῦν στὴ βδομάδα καί ποὺ γίνονται
άνάρπαστα. Πενήντα χιλιάδες σέ προκηρύξεις, τὰ τρικ καί συνθήματα στὸ
ἴδιο διάστημα.

Καί κάθε μέρα οἱ γραμμές του πυκνώνουνται. Τὰ μέλη του ξεπερνοῦν
τώρα τὶς σαράντα χιλιάδες. Τὰ νειάτα τρέχουν στὴν ΕΠΟΝ ποὺ άγκαλιάζει
δέκα ἐπτὰ χιλιάδες νέους, ὅλος δὲ ὁ ἄλλος κόσμος προσφέρει τὴν βοήθειά
του στὴν 'Εθνικὴ 'Αλληλεγγύη ποῦναι ὀργανωμένος. Δημιουργοῦνται δεκα-
τέσσερες λαϊκὲς 'Επιτροπὲς καί κάπου ἑκατὸ ἄλλες μαζικὲς ὀργανώσεις. 'Ο
κόσμος παίρνει πάνω του. 'Η ζωογόνα ἑαμικὴ αὔρα φουσκώνει τὰ στήθια.
Οἱ εἰδήσεις άπ' ἔξω δείχνουν πῶς ὁ τροχὸς εἶχε γυρίσει. Οἱ ἐλπίδες θεριεύ-
ουν. 'Ο άγῶνας φουντώνει. 'Ο ἔχθρος λυσσάει. 'Η τρομοκρατία μεγαλώνει.

Συχαμένα καί βρώμικα καί βδελυρὰ κοινωνικὰ άποβράσματα—οἱ γερμα-
νοτσιλιάδες—πουλημένοι γιὰ ἓνα κομμάτι ψωμί, τρέχουν νὰ βοηθήσουν τὸν
ἔχθρὸ ποὺ κινδυνεύει. Οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες γίνονται ὁ καθημερινός
τους στόχους. Στις 5 τ' 'Απρίλη τὸ 1944 πέντε πατριῶτες κρεμοῦνται σέ
Πιπεριές τῆς ὁδοῦ Ξενίας, στὴ Στέγη Πατρίδας. Τὸ ἔγκλημά τους; Θέλησαν
τὴ λευτεριά τῆς πατρίδας τους καί κρεμάστηκαν γι' αὐτήν. 'Η 'Αθήνα, ἡ
'Ελλάδα, ὁ κόσμος ὅλος κλαίει. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Λαογέννητος ΕΛΑΣ τοῦ
βου τομέα παίρνει τὴν ἐκδίκησή του. Σέ άνοιχτὴ ἐπίθεση ἐνάντια στὸν ἔχθρὸ
καί τὰ ὄργανά του, στὸ μέρος τοῦ μισσαροῦ ἔγκλήματος σκοτώνει δεκαε' νιὰ
καί τραυματίζει τριανταπέντε φασίστες καί προδότες.

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀρχή.

'Απὸ τότε οἱ μάχες διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Τὸ πολυβόλο δὲν στα-
ματάει...

Σαρανταεννιά φορές γερμανοί, τσολιάδες καί μπουραντάδες άποπειρά-
θηκαν νὰ πατήσουν τὸ λεύτερο χῶμα τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν. Κι' ἄλλες
τόσες φορές τὰ σχέδιά τους ματαιώθηκαν.

Χίλιοι καί πάνω νεκροί εἶναι τὸ τίμημα τοῦ θράσους τους.

'Απώλειες τοῦ ΕΛΑΣ πενήντα λεβέντες, τὸ ἄνθος ἑνός Λαοῦ ποὺ
ἔζησε μέσα σ' ἀνήλιαγα καί ταπεινά φτωχόσπιτα, μαρτυροῦν τοὺς άγῶνες
τους. Κι' ἀνάμεσά τους ἀξέχαστοι θὰ μείνουν στὴ μνήμη μας ὁ 'Απόλλωνας,
ὁ Αὐγέρης, ὁ Κιακμενίδης, ὁ Φολτόπουλος, ὁ Θρυλικὸς Μαῦρος (Μαρτάκης),
ὁ "Αρης, τὸ ἀετόπουλο Μπέμπος, οἱ ἑπτὰ τῆς Καισαριανῆς, ὁ Κασσιμάτης,
ὁ Βαρουτίδης, ὁ Βαχράμ, ὁ 'Αλεβίζος, ὁ Δαβερώνης καί τόσοι ἄλλοι...

'Η μέρα τῆς Λευτεριάς, ἡ δώδεκα τοῦ 'Οκτώβρη, βρῆκε τὸν άσύγκριτο
Λαὸ τῶν 'Ανατολικῶν συνοικιῶν ὄρθιο στὸ πόστο του. Καί τὸν ΕΛΑΣ μὲ τὶς
πέντε χιλιάδες μέλη του στις πρῶτες γραμμές.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁ κόσμος νόμισε πῶς θάνασάνει. Πῶς θὰ ζήσει πιά λεύ-
τερος κι' ἀνέγνιστος. Πῶς θάφίσει τὸ ντουφέκι γιὰ νὰ πάρει τὸ σφυρί.

Μὰ γελάστηκε.

Οἱ δόλιες καί ὑπουλες δυνάμεις τῆς αντίδρασης, βοηθούμενες ἀπὸ πανί-
σχυρους ξένους προστάτες, βυσοδομοῦσαν. Οἱ προδότες ξεθάρρεψαν καί σή-
κωσαν κεφάλι.

Και μιά μέρα, μιάν αξέχαστη μέρα, στις τρεις του Δεκέμβρη του 1944, ξαναχτύπησαν. Δεκάδες πέφτουν τὰ κουφάρια. 'Ο λαός, όοπλος και ξαφνιασμένος, κοντοστέκεται. Μά, σέ λίγο, περιμαζεύει τούς νεκρούς του και πάλι όρμάει, Και σπάζει τις γραμμές τών δολοφόνων. Και κυριεύει τήν πόλη.

"Όμως εκείνοι κρυμμένοι πίσω από τούς ξένους προστάτες τους, ξαναχτυπάνε. 'Ο λαός παίρνει τὰ όπλα. Και ή μάχη αρχίζει.

Πάλι ό Λαός τών 'Ανατολικών συνοικιών βρίσκεται στην πρώτη γραμμή. 'Η ντροπιασμένη χωροφυλακή, οι «δοξασμένοι πολεμιστές του Ρίμινι» και τὰ στρατεύματα του Τσώρτσιλ χτυπούν από πέντε σημεία με λύσσα. Ξένα άεροπλάνα, κανόνια και τάνκς, ύποστηρίζουν τήν επίθεσή τους. Μά ή Καισαριανή, ό Βύρωνας, τó Παγκράτι, όλες οι άλλες συνοικίες δέν λυγίζουν. Κρατούν γερά. Είκοσι έξη μέρες οι επίθεσεις στρέφονται μ' άφάνταστη άγριότητα πάνω στις ήρωϊκές συνοικίες. Μά τὰ πρωτόγονα ντουφέκια, ντροπιάζουν τὰ μοντέρνα σύνεργα τής καταστροφής.

"Όμως αυτό δέ μπορούσε νά κρατίσει για πάντα. 'Η άντοχή έχει όρια. Κι' όταν οι ρουκέτες και οι όλμοι και τὰ κανόνια του στόλου και οι φάλαγκες τών τάνκς γκρεμίζουν και ρημάζουν τὰ πάντα, ό ΕΛΑΣ, άποχωρεί κι' έγκαταλείπει με πόνο τις αδάμαστες συνοικίες.

Λεύτεροι και κυρίαρχοι, τώρα οι προδότες, άλωνίζουν στην ξανά σκλαβωμένη 'Αθήνα. Οι 'Ανατολικές συνοικίες δέχονται και πάλι τó βάρος τής επίθεσης. Οι παλιοί συνεργάτες τών γερμανών, κάτω από καινούρια τώρα προστασία, έκτραχυλισμένοι στην άσυδοσία τους, σκοτώνουν, βασανίζουν, βιάζουν, ξευτελίζουν. 'Ο στρατός, ή άστυνομια, ή χωροφυλακή που έχουν ξαναβρεί τήν παληά τους προδοτική σύνθεση, με τó διώξιμο κάθε Δημοκρατικού στοιχείου, άρχισε πάλι τó έξοντωτικό και άντιλαϊκό της έργο, προσπαθώντας νά φανούν όσο πιο πολύ μπορούν άρεστά στους άφέντες τους, που τούς πληρώνουν.

Μά ό Λαός δέν σκύβει τó κεφάλι. Διεκδικεί άποφασιστικά τó δικαίωμα για μιά Λεύτερη, χαρούμενη κι' εύτυχησμένη ζωή.

Και περιμένει, γιατί ξέρει πως ή μέρα τής όριστικής τής Λευτεριάς, μπορεί ν' άργήσει μά θάρθει...

Και δέ θ' άργήσει. Γιατί ό Λαός τήν έτοιμάζει. ΒΑΣΙΛΗ ΑΡΑΘΥΜΟΥ

ΜΕΤΑΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΟ ΚΡΑΤΟΣ

«'Ελευθεροτυπία»

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΤΑΛΙΝΓΚΡΑΝΤ

Στό βουνό, ή καρδιά κάθε έλασίτη, πού πολεμοῦσε με τὸ ὄπλο στὸ χέρι τοὺς ξένους ἐπιδρομείς καὶ τὰ ἐλληνόφωνα ὄργανά τους, σκιστοῦσε ἀπὸ μιὰ βαθειὰ καὶ περήφανη συγκίνηση κάθε φορά, πού μάθαινε νέα ἀπ' τὸ ἀπέραντο μέτωπο τῆς Ἀθήνας. Οἱ ἐθνικοὶ ἐκδικητές, πού ἀναστήσανε καὶ λαμπρύνανε με καινούργια κατόρθώματα τὸ ἔπος τοῦ 21, δίνανε τὴν πρώτη θέση στὸν παλλαϊκὸ πόλεμο τῆς Ἀθήνας μας, τὸν φοβερὰ δύσκολο καὶ ἐπικίνδυνο πόλεμο πού ἀπαιτοῦσε καρδιά λιονταριοῦ καὶ σιδερένια νεῦρα.

Ξέρω τὴν ἀγάπη καὶ τὸ θαυμασμὸ τῆς Ἀθήνας γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ βουνοῦ, γιὰ τὸν έλασίτη τοῦ Βελουχιοῦ, τῆς Πίνδου, τοῦ Ὀλύμπου, τῶν Χαισιῶν, τοῦ Σμόλικα τοῦ Παγγαίου καὶ τῶν βουνῶν τῆς Ροδόπης. Μὰ ἡ λαχτάρα καὶ τὸ καμάρι τοῦ έλασίτη τοῦ βουνοῦ γιὰ τὸν συναγωνιστὴ τῆς Ἀθήνας εἶναι ἄλλο πρᾶμα. Οἱ έλασίτες ὄχι μόνο ξέρανε νὰ ἐκτιμᾶνε τὸ ἀνυπέρβλητο μεγαλεῖο τοῦ ἀγῶνα τῆς Ἀθήνας, μὰ ξέρουνε καὶ νὰ ἐξωτερικεύουν με θερμὰ λόγια καὶ με γενναῖες πράξεις.

— Ὁ ἀγῶνας τῆς Ἀθήνας μᾶς ἐμπυχώνει καὶ μᾶς ὀδηγεῖ. Ἰσάξιοι δὲν εἶμαστε με τοὺς ἥρωες τῆς Ἀθήνας, γιὰτὶ ἐκείνοι εἶναι ἡμίθεοι. Ἄς φροντίσουμε μὴ νάχα νὰ μὴ φανοῦμε πολὺ κατώτεροί τους.

Ἔτσι ἀπηχοῦσαν τὰ ἐθνικοαπελευθερωτικὰ τρόπαια τῆς Ἀθήνας στὸ βουνίσιο έλασίτη στὶς πολεμικὲς καρδιές.

Ἡ Ἀθήνα εἶταν τὸ σύμβολο, ἡ παρόρμηση, ἡ προσήλωση γιὰ ἄμιλλα σὲ μεγάλα ἔργα γιὰ τὴν Πατρίδα, γιὰτὶ ἡ Ἀθήνα ἔκανε ὅσο καμμιά ἄλλη πολιτεία τῆς Ἑλλάδας καὶ ὅσες λίγες πρωτεύουσες τοῦ κόσμου πράξη ἀσυναγώνιστη τὴν ὀμηρικὴ ἀλήθεια: «Εἰς οἰωνὸς ἀριστος ἀμύνεσθε περὶ Πάτρης».

Ἀθήνα τῆς Ἀθήνας, καρδιὰ τῆς καρδιάς τῆς Ἑλλάδας, δόξα τῆς ἐλληνικῆς δόξας εἶταν, γιὰ τὴν καινούργια κλεφτοῦριά τοῦ γένους πού πολεμοῦσε τραγουδώντας «Ἐμπρὸς ΕΛΑΣ γιὰ τὴν Ἑλλάδα—ἡ Καισαριανή».

Κάθε λαὸς καὶ κάθε χώρα ἀνάδειξε στὸ μεγάλο πόλεμο μιὰ πολιτεία. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀνάθρεψε με ποτάμια αἷμα τὸ πιὸ μεγάλο γίγαντα στὴν αἰωνιότητα. Τὸ Στάλιγκραντ. Καὶ ἡ Ἑλλάδα, καὶ ἡ Ἀθήνα γαλούχησε καὶ θέριεψε τὴν Καισαριανὴ με ἀφειδώλευτες σπονδές **Τὸ Ἑλληνικὸ Στάλιγκραντ**.

Τὸ Ρωσικὸ Στάλιγκραντ εἶναι μιὰ μεγάλη πολιτεία, πού ἔγινε ὁ ἰάφος τοῦ Χιτλερισμοῦ. Ἐκεῖ στά νερὰ τοῦ Βόλγα πνίγηκαν τὰ τρελλὰ κοσμοκρατορικὰ ὄνειρα τοῦ Χίτλερ. Ἡ Καισαριανὴ εἶναι ἕνας μικρὸς συνοικισμὸς πού ἔθαψε τὸ πνεῦμα τῆς προδοσίας καὶ ἐτσάκισε τοῦ χιτλερικοῦ τὰ σχέδια ἑξανδραποδισμοῦ τοῦ λαοῦ τῆς Ἀθήνας. Ἡ Καισαριανὴ νίκησε τὸ θάνατο γιὰτὶ δὲν τὸν φοβήθηκε. Τὸν νίκησε γιὰτὶ πολεμοῦσε γιὰ μιὰ ἐλεύθερη ζωὴ. Τὴν Καισαριανὴ διάλεξαν ἐπίτηδες οἱ κατακτητὲς καὶ οἱ Κουίσιγκς σὰν τόπο ἐκτελέσεων. Μὰ τὸ αἷμα πού πότιζε τὸ ἅγιο χῶμα τοῦ θυσιαστηρίου, γίνονταν πηγὴ ἡρωϊσμοῦ καὶ βουερὸ προσκλητήριο μάχης...

Ἡ Καισαριανὴ ἔγινε τὸ κέντρο τῆς ἀνταρτίας καὶ τὸ πολεμιστήριο σάλπισμα στὶς γειτονικὲς συνοικίες, καὶ ξεπετάχθηκαν, καὶ γιγάντωσαν στὸν ἀγῶνα ἢ μιὰ καλλίτερη ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες. Βύρωνας, Παγκράτι, Μέτς, Γούβα, Ὑμητός, Δουργούτι, Κατσιπόδι, Ἀη Γιάννης, Νέος Κόσμος, Κοπανὰς, Νέα Ἑλβετία, Κουλόνια, Ἡλύσια, Ζωγράφου, Ἡλιούπολη. 15 ἰσάξιοι πολεμάρχοι μ' ἕνα ἀνυπέρβλητο ἀρχηγὸ ἐθνικοῦ καὶ λαϊκοῦ πολέμου, τὴν Καισαριανὴ καὶ στὴν κατοχὴ καὶ στὴ μεγαλοῦργια τοῦ Δεκέμβρη.

Πέρασε πιά στὴν ἀθανασία τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας ἡ Καισαριανὴ.

49 μάχες δώσανε οἱ ἀνατολικὲς συνοικίες. 1000 θύματα εἶχαν κατακτητὲς καὶ Κουίσιγκς. Πενήντα παλληκάρια πέσανε στὸν ἀγῶνα. Ἀπολογοισμὸς τοῦτος τῆς κατοχῆς. 1100 σκοτωμένοι συνολικά. 506 καταδιωκόμενοι καὶ φυλακισμένοι σήμερα. 6000 στὰ γερμανικά κάτεργα καὶ γύρισαν μόνο 200. Κανένα ἄλλο κομμάτι τῆς Ἀθήνας δὲν ἄνοιξε τόσο ἀλογάριαστα τὶς φλέβες του γιὰ νὰ δώσει αἷμα στὴ μεγάλη ἐθνικὴ καὶ λαϊκὴ ὑλόθεση.

Νὰ πῆγε χαμένο;

Ὅχι—βροντοφωνάζει, τὸ ἐλληνικὸ Στάλιγκραντ. Τὰ ἀγκάθια πού πᾶνε σήμερα νὰ πνίξουν τὸ δέντρο τῆς λευτεριάς τοῦ λαοῦ θὰ κοποῦν. Λαὸς, πού τράνεψε ἕνα Στάλιγκραντ—Καισαριανή, δὲν πάει πίσω. Πάει—μπρὸς τραγουδώντας καὶ πολεμώντας—τραγουδώντας καὶ παλεύοντας.

Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ

“Ένα ἄλλος πού τῶν δέντρων του τὰ φύλλα
φωλιές γι’ ἀηδόνια μόνο εἶχαν φουντώσει,
θανάτου κάθε τόσο ἀνατριχίλα
τὸ συνταράζει, πρὶν νὰ ξημερώσει.

“Ὀρθρος βαθύς ! Βουβή μιὰ συνοδεία
λεβέντικα κορμιὰ ἀλυσσοδεμένα,
ἀπὸ τὸν ὕπνο ξάφνου σηκωμένα,
βαδίζουν τὴ στερνὴ τους τὴν πορεία.

Λεβέντες πού δὲν εἶχαν ἄλλο κρίμα
παρὰ τῆς λευτεριάς τὴ φλόγα ἐντός τους,
κι’ εἶτανε φῶς τὸ κάθε ἀγνό τους βῆμα
καὶ δικαιοσύνη ὁ πόθος ὁ κρυφός τους.

Αὐγούλα, ἀπ’ τὴν ψυχὴ τους πάρε μύρα
καὶ φῶς ἀπ’ τὸ λαμπρὸ τὸ μέτωπό τους
καὶ στρώσε τους τὰ ρόδα σου πορφύρα
καὶ τὰ θαμπὰ σου πέπλα σάβανό τους.

Μακάβρια τὴ γαλήνη ὁμοβροντία
ἀπὸ τουφέκια βάρβαρα ταραίζει.
Τυνάζεται ἀπ’ τὸν ὕπνο ἢ συνοικία
κι’ ὦ ξέρει τί σημαίνει, καὶ στενάζει.

Σὲ λίγο σ’ ἓνα κάρο βιαστικά,
ἀπάνω στόνα τ’ ἄλλο σωριασμένα,
διαβαίνουν τὰ κορμιὰ τὰ ἥρωϊκὰ
ἀπ’ τῆς αὐγῆς τὸ φῶς νεκρολουσμένα.

Κι’ ὅταν προβάλλει ἡ μέρα, ξεχωρίζει
κάθε διαβάτης μὲ θολὸ τὸ βλέμμα,
μιὰ πορφυρὴ γραμμὴ πού ἀχνοστολίζει
τὸ μονοπάτι μὲ ρανίδες αἷμα.

Τὸ μονοπάτι αὐτὸ πούχει χαράξει
τὸ αἷμα σας, ἀδέρφια, θὰ πλατύνει·
γιγάντια λεωφόρος θὰ φαντάξει,
ἀπ’ ὅπου βγαίνει ὁ ἥλιος ὥσπου δύνει,

γιὰ νὰ χωροῦν τὰ πλήθη νὰ περάσουν
τῶν σκλάβων τὰ βαριά τυραγνισμένα
νὰ πάνε πρὸς τὸ φῶς, νὰ ξεποστάσουν,
ἀπ’ τὴ σκλαβιά τους τέλος λυτρωμένα.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

...Κι' ὁ ἀπολογισμός του.

Ἐχτελέσεις ἀπ' τοὺς φασίστες καταχτητὲς καὶ τοὺς ντόπιους βοηθοὺς τοὺς γινόντουσαν σ' ὅλη τὴν Ἀθήνα, στὸ δρόμο, στὰ σοκκάκια, στὰ χαντάκια τοῦ Χαϊδαριοῦ καὶ τοῦ Αἰγάλεω. Οἱ ἐχτελέσεις ὅμως αὐτὲς γίνονταν «ἀνεπίσημα», «κρυφά», μὲ πιστόλι ἢ μὲ αὐτόματο, ἀφοῦ πρῶτα γδυνότανε τὸ θῦμα. Γιὰ τὸ πτώμα φρόντιζαν τὰ σκυλλιά καὶ τὰ κοράκια.

Στὸ Σκοπευτήριο, — πού ὀνομάστηκε μ' ἀπόφαση τῆς πανηγυρικῆς συνεδρίασης τοῦ βου τομέα στὰ τρίχρονα τοῦ ΕΑΜ: «ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ» — τὰ πράματα πέρανε ἄλλη μορφή. Ἐκεῖ παρουσιαζότανε ὁ δολοφόνος «ἐπίσημα» φοροῦσε πάντοτε στολή Γερμανοῦ Ναζί, μὰ τὰ θύματά του τὰ διάλεγε πότε ἀπ' τὶς δικές του φυλακές, πότε ἀπ' τὶς Ἰταλιάνικες καὶ πότε ἀπ' τὶς ντόπιες. Τὸ τελευταῖο εἶτανε καὶ τὸ πιό συνηθισμένο.

Στὸ διαμέρισμα βολῆς 50 μέτρων, κι' ἀπὸ ἀπόσταση δολοφόνου· θύματος 8 ὡς 10 μ. ξετυλίγονταν σκηνὲς ἀφθαστου ἡρωϊσμοῦ, ἀνύποτης ἐθνικῆς Λαϊκῆς περιφάνειας. Τὰ θύματα πέφτανε τόνα πτώμα πάνω στ' ἄλλο ζητωκραυγάζοντας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ΕΑΜ, ἐνῶ ὁ ἐπικεφαλῆς λυσιπῶντας ποῦβλεπε πὼς ὁ Λαὸς νικοῦσε στὸ θάνατο, ὅπως νικοῦσε σὲ μάχες ἄδιαζε μὲ μανία τὸ πιστόλι του πάνω στὰ κορμιὰ πού σπαράζανε. Σαράντα ὀχτὼ φορὲς διάβηκε τὸ κατῶφλι τοῦ Θυσιαστήριου καμαρωτὸ καμαρωτὸ τὸ ἐχτελεστικὸ ἀπόσπασμα... Σαράντα ὀχτὼ φορὲς βγῆκε ντροπιασμένο καὶ κατσούφικο. Δὲν ξέραν, δὲν φαντάζονταν οἱ Ναζίδες, τόσην αὐτοθυσία, τόσον ἡρωϊσμό, τόση πίστη στὸν ἀγῶνα. Κι' ὅταν, τὸ σκουπιδιάρικο αὐτοκίνητο τοῦ Δήμου διάβαινε φορτωμένο τὰ πτώματα στοὺς δρόμους τῆς Καισαριανῆς καὶ Παγκρατιοῦ, ὁ λαὸς μὲ λουλούδια χαιρετῶντας τὴ διάβα τῶν ἡρώων, ὀρκιζότανε ἐκδίκηση. Κι' ὅσο φούντωνε ὁ ἀγῶνας, τόσο πλήθαιναν οἱ ἐχτελέσεις. Μόνο τὸ Μάη τοῦ 1944 ἐχτελεστήκανε 304 πατριῶτες. Κι' ἔτσι συνολικά, στὸ βωμὸ τῆς λευτεριάς, προσφέραν τὴ ζωὴ τους:

Τὸ 1942 πατριῶτες 13

Τὸ 1943 » 147

Τὸ 1944 » 440

Δηλαδή συνολικά, πατριῶτες 600, σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς.

Στὴν ἀπελευθέρωση, κηρύχτηκε μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 51 πράξη τῆς Ἐφορείας του, τὸ Θυσιαστήριο «χώρος ἱερός», κι' ἀποφασίστηκε νὰ στηθεῖ κενοτάφιο στὸς 600 ἀγωνιστές, ἔγινε μάλιστα ἀργότερα καὶ κάποιος νόμος. Κι' ὅμως. Ἀντὶ τοῦ «ἱεροῦ χώρου» τοῦ «κενοτάφιου» κι' ὅλων τῶν ἄλλων, τὸ μεταδεκεμβριανὸ Κράτος, ἀρχέστηκε στὸ νόμο αὐτὸ πού κλείσει στὸ χρονοντούλαπο, φρόντισε ὅμως νὰ σβυστοῦν οἱ ἐπιγραφές, νὰ πεταχτοῦν τὰ στεφάνια, καὶ... νὰ ξαναγίνει πάλι τὸ Θυσιαστήριο πεδίο ἀσκήσεων, τῶν Ἀγγλικῶν Στρατευμάτων αὐτῆ τῆ φορᾶ.

Ὁ βος Τομέας καταγγέλλοντας τὴ βεβύλωση αὐτῆ σ' ὅλο τὸν πολιτισμένο κόσμον, δηλώνει πὼς ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ ζητήσῃ ἱκανοποίηση γιὰ τὴ βαθεῖα αὐτῆ προσβολῆ κι' ἀνευλάβεια στοὺς νεκροὺς τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ του ἀγῶνα.

ΤΕΛΗΣ ΧΑΡΒΑΛΙΑΣ

Ο ΑΠΟΡΘΗΤΟΣ ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ

Καισαριανή! 'Ο θρύλος και τὸ καμάρι τοῦ ἀγωνιζόμενου λαοῦ. 'Ο ἀπόρθητος προμαχώνας, ἡ 'Ηρωίδα, ποὺ δέχτηκε ὅλη τὴ μανία τοῦ κατακτητῆ καὶ τὴ λύσσα τῶν ταγμάτων... Τὸ φρούριο, μὲ τοὺς ἀγέρωχους πολεμιστὲς, ποὺ τσάκισε τὶς ὀρδὲς τῶν Οὐννων κι' εἶχε καταστήσει τρόμος καὶ φόβος τῶν τσολιάδων.

Κρύος ἰδρώτας τοὺς ἔκοβε, σὰν πέρνανε διαταγὴ ἐπιθεσης στὴ Καισαριανή. Γιὰ θυμηθῆτε τοὺς Γερμανοπροδότες μὲ τί τρόπο καὶ πόση προφύλαξη ἀνηφορίζανε γιὰ τὴν Καισαριανή! Καὶ ποὺ τολμούσαν νὰ ξανοικτοῦνε πρὶ πέρα ἀπ' τὴν ὁδὸν Ὑμηττοῦ! Σπάνια φτάνανε μέχρι τὸ Δημαρχεῖο... Καὶ μόλις τὰ παλληκάρια τῆς Καισαριανῆς, ροβολοῦσαν σὲ μιὰ θυελλώδη ἔφοδο, σκορποῦσαν πανικόβλητοι καὶ ντροπιασμένοι, γιὰ νὰ ξαφανιστοῦν κακὴν κακῶς!

Καὶ ζητοῦσαν ἀμέσως τὴ βοήθεια τῶν Γερμαναράδων. Σὲ λίγο πυκνὲς φάλαγγες ἀπὸ αὐτοκίνητα, ἀνεβαίνανε φύσκα ἀπὸ ἀδελφωμένους Οὐννους, τσολιάδες καὶ χωροφύλακες, μὲ βαρὺ ὄπλισμό γιὰ νὰ ὑποτάξουν τὴν ἀνυπόταχτη Ἀνταρτομάννα, τὴν ἀδούλωτη κι' ἀλύγιστη Καισαριανή. "Ὅλα τὰ σῦνεργα τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἀφανισμοῦ, χρησιμοποιήθηκαν μὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα! Ἡ ἀλύγιστη ψυχὴ τοῦ λαογέννητου Στρατοῦ, ποὺ ὑπερασπιζόταν τὸ λαμπρότερο σύμβολο τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγώνα στὴν Ἀθήνα, δὲ καταβάλλονταν μὲ τίποτα!

Γι' αὐτὸ κι' εἶχε μπεῖ καρφὶ στὸ μάτι τους!

Κι' ὅταν ἡ μαῦρη ἀντίδραση, μὲ τοὺς Γερμανοπροδότες καὶ τοὺς λογιῆς λογιῆς δοσίλογους, ἐξαπολύσανε τὸ Δεκέμβρη, ἀφοῦ εἶχαν ἐξασφαλίσει πρῶτα τὴ γενικὴ ἔνοπλη ἐπέμβαση, πάλι ἡ Καισαριανὴ ὑψώθηκε τὸ γρανιτένιο τεῖχος ποῦ φραξέ τὸ πέρασμά τους. Κάθε καλύβα, κάθε σπίτι, κάθε τρύπα, ἐνώθηκαν σ' ἓνα ἀτράνταχτο φρούριο, ποὺ ἀπαντοῦσε ἀποκλειστικὴ στὴ μανία τῶν ἐπιδρομέων. Κι' ὅταν οἱ μαῦρες δυνάμεις καὶ οἱ ὄρεινὲς ταξιαρχεῖες, πείστηκαν πὼς ἡ Καισαριανὴ εἶν' ἀπέραστη, τότες ἐπιστρατεύτηκε ἡ Ἀγγλικὴ πολεμικὴ μηχανή!

Κι' ἔδωσαν τὴ διαταγὴ, ποὺ θὰ μείνει παντοτεινὸ στίγμα σ' ὅλο τὸ πολιτισμένο κι' ἐλεύθερο κόσμο! "Ἄγριο κι' ἀνελέητο κτύπημα, ἀπ' ὅλες τὶς μεριές! . . .

Καὶ κτύπησαν . . . Μὰ στὰ χαμένά!

Ὑποτάξανε τὰ γκρεμισμένα κι' ἄψυχα ντουβάρια, δὲν ὑποτάξανε ὁμως τὴ ψυχὴ τῶν κατοίκων τῆς!

Αἰώνιο σύμβολο καὶ φωτεινὸ μετέωρο, ἀδούλωτη Καισαριανή, θὰ φωτίζει πάντα τὸ δρόμο τοῦ Λαϊκοῦ Ἀγώνα, γιὰ τὴ Λευτεριά καὶ τὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία.

ΣΠΥΡΟΣ ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

Η ΛΥΣΣΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΧΤΗΤΗ ΣΤΟ ΔΟΥΡΓΟΥΤΙ

Ὁ Αὐγούστος τοῦ 1944 εἶναι ὁ πιὸ τραγικὸς μῆνας ποὺ γνόρισαν οἱ Ἀθηναῖοι στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς. Οἱ Γερμανοὶ καταχτητὲς μὲ τὰ ὄργανά τους, τοὺς Ταγματαλῆτες, τοὺς Παπαγεωργίου, Πανολιάσκους κτλ. ἔχουν ἀναπτύξει μιὰ πρωτοφανῆ σὲ μπλόκι, ἐκτελέσεις, ἐμπρησμοὺς καὶ λεηλασίες δραστηριότητα ποὺ κατέληξαν στὴν ἐξόντωση χιλιάδων ἀγωνιστῶν τῆς ὑπόθεσης τῆς Λευτεριάς. Ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι ζοῦσαν τὸ μῆνα αὐτὸ τὶς πιὸ δραματικὲς μέρες!

Δὲν ξέραν τί τοὺς πρόσμενε ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή. Ἡ ἐπὶ τόπου ἐκτέλεση, ἡ φάλαγγα, τὰ βασανιστήρια τῆς ὁδοῦ Μέρλιν, ὁ Γολγοθᾶς τοῦ Χαΐδαριοῦ ἢ τὰ Γερμανικὰ κάτεργα καὶ κρεματόρια.

Μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη οἱ τραγικὲς, κυρίως, συνοικίες τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ γίνονται στόχος τῆς φασιστικῆς λύσσης τῶν Οὔννων καταχτητῶν, μὲ συμπαραστάτες καὶ πρωτοπαλληκάρια «Ἕλληνες» στὸ ὄνομα, μὰ ἄτιμους καὶ προδότες στὴν ὑφὴ καὶ τὴ σύνθεσή τους.

Ἐτσι στὶς 9 Αὐγούστου τοῦ 1944 οἱ κάτοικοι τῶν συνοικισμῶν Δουργούτι, Κατσιπόδι καὶ Φάρος βρίσκονται κυκλωμένοι πρὶν σκάσει τὸ λικόφως, ἀπὸ ὀρδὲς Γερμανῶν καὶ τῶν ταγματαλῆτῶν συνεργατῶν τους. Ἐντρομοὶ οἱ κάτοικοι ξυπνοῦν ἀπὸ τὰ οὐρλιαχτά τους καὶ τὰ χωνιά. Καλοῦσαν τοὺς ἄρρενες ἀπὸ 16 χρονῶν μέχρι ἐξῆντα νὰ μαζευθοῦνε σὲ τρία σημεῖα: 1) Ἐξω ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιο Καίσαρη (Λεωφόρος Συγγροῦ), 2) Ἐξω ἀπὸ τὴν Ἀρμένικη ἐκκλησία Ἅγιος Γρηγόριος καὶ 3) στὴν πλατεία Φάρος. Πάνω ἀπὸ 1200 πατριῶτες συγκεντρώθηκαν στὰ σημεῖα αὐτά. Στὸ Φάρο ὁ Ἀνθυπασπιστῆς Γεώργιος Ζαχαρόπουλος εἶχε τὸ γενικὸ πρόσταγμα. Αὐτὸς καὶ οἱ ταγματαλῆτες του ἔδιναν ἐξετάσεις μπροστὰ στὸν καταχτητὴ καὶ διεκδικοῦσαν τὸ βραβεῖο τῆς ἀτιμίας καὶ τῆς προδοσίας... Ἄξιος ὁ μισθὸς τους. Καὶ μὰ τὴν ἀλήθεια ὀποδειχθήκαν στὰ μάτια τῶν καταχτητῶν ἀνώτεροι ἀπὸ τὶς προσδοκίες τους!

Ὁ μασκοφόρος—ζὲν - πρεμιέ στὶς περιπτώσεις τῶν μπλόκων, ὑποδεικνύει—ἀλλοίμονο!—μὲ πρωτόφαντο κυνισμό, Ἕλληνες πατριῶτες, ποὺ σὲ λίγο τὸ αἷμα τους θὰ ποτίσει τὸ χῶμα στοὺς ἀδούλωτους συνοικισμοὺς. Ἐνα - ἔνα τοὺς ἀρπάζουν ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ κτυπώντας τους μὲ μανία τοὺς φέρνουν στὸν Κρανίου τόπο. Τοὺς ζητοῦν ἐπίμονα νὰ καταδώσουν συναγωνιστὲς τους, ἔντιμους πατριῶτες. Τοὺς χτυποῦν μὲ τοὺς ὑποκοπάνους, τοὺς φτύνουν, τοὺς βρίζουν μὲ τὰ χυδαιότερα λόγια. Μὰ κανένας—ἀπολύτως κανένας—δὲν βγάζει τσιμουδιά. Στέκουν περὶφανοί, μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ περιμένουν τὶς ριπὲς τῶν πολυβόλων ποὺ θὰ τοὺς φέρουν στὴν ἀθανασία καὶ τὴν αἰωνιότητα.

Ὅγδόντα παλληκάρια, γνήσια παιδιὰ τῆς ἀθάνατης Ἑλλάδας, ἀγωνιστὲς τῆς Ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης πέφτουν κάτω ἀπὸ δολοφονὰ βόλια τῶν Οὔννων στὸ Φάρο. Ἄλλα σαράντα στὸ ἐργοστάσιο τοῦ Καίσαρη. Ἀνάμεσά τους οἱ: Σπῦρος Δεμησιᾶνος, Δημήτρης Μόνος, Τάσος Βασιλόπουλος, Νῆκος Κόλλιας.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΤΣΙΛΙΕΡΗΣ

Ο ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

Εκείνη τή Δευτέρα, 2 άπ' τόν μεσημέρι, άκούστηκαν στή συνοικία μας όλούθε τά χουνιά: «Προσοχή προσοχή! φτάνουν οί γερμανοί άπ' τόν Παγκράτι! όλοι οί άντρες κρυφτήτε! σάς φρουρεί ό ΕΛΑΣ!» Ο ΕΛΑΣ μάς φρουρούσε μέ τίς 5 άραβίδες του και τά 2 αυτόματα, κι' έτσι 41)2 χιλιάδες Βυρωνιώτες κατάφεραν νά διαφύγουνε τριγύρω. Φτάνουν οί γερμανοί, τηλεφωνούν για ένίσχυση, καταφθάνει ό λοχαγός Τρ. Γκοτζαμάνης μέ τόν λόχο του, χωροφύλακες, παπαγιώργηδες, μπουραντάδες, και πίσω άλαφιασμένοι χίτες μέ γερμανική στολή ΕΣ-ΕΣ οί περισσότεροι. Ξεχύνονται στους δρόμους μέ πυροβολισμούς, σέρνουν τούς άντρες άπ' τά μαλλιά άπ' τά σπίτια, χτυπώντας μέ ύποκοπάνους και κλωτσιές. Ένας νέος δέν τούς άκολουθεί, τόν σκοτώνουν στήν πλατεία άγ. Λαζάρου. Μαζεύουν πεντακόσους πούμειναν, τούς συγκεντρώνουν σ' έκατό θάδες, τούς λένε πώς θά τούς

σκοτώσουν γιατί τραυματίστηκε στό χέρι ένας γερμανός. Πεποιθούντι δυό λεβέντες έπονίτες και φωνάζουν: «Είμαστε κομμουνιστές κι' έμεις τόν τραυματίσαμε, σκοτώστε έμάς, οί άλλοι είνε άθώοι». Ο γερμανός τούς περιφέρει στις θάδες νά ύποδείξουν κι' άλλους μιά δέν ύπόδειξαν κανέναν και τούς σκοτώνει εκεί μπροστά και πολλοί ραντιστήκανε άπ' τόν αίμα τους. Ξεχωρίζει άλλους 10, τούς παραδίνει στόν Γκοτζαμάνη, αυτός τούς στήνει σ' έναν τοίχο, όδός Σμύρνης άριθ. 10, όπου σήμερα ακόμα φαίνονται οί τρύπες τής έχτέλεσης. Ένας μελλοθάνατος μάς βδομάδος πηδά τή μάντρα νά γλυτώσει, ένας τσολιάς τόν κυνηγά, τόν τραυματίζει, τόν άποτελειώνει πληγωμένο επί τόπου, και γελαστός γυρίζει νά πάρει θέση στό έχτελεστικό άπόσπασμα. Τό παράγγελμα δόθηκε άπ' τόν Γκοτζαμάνη.

Φύγανε τά σκυλιά παίρνοντας τούς 487 όμήρους. Τότε μέσα άπ' τά πτώματα ξετρυπώνει ένα παιδί 15 χρονών κι' έφώναξε: «Έγώ είμαι ζωντανός, έγώ είμαι ζωντανός!» κι' έτρεχε μέ πεταμένα τά μάτια, έδω' έκει, προσπαθώντας νά τρυπώσει για νά μήν τόν ξανασκοτώσουν. Είταν αλήθεια ζωντανός, αλλά όμως έτρελάθηκε. Ο πατέρας του ήταν μέ τούς όμήρους. Τώρα νόχτωσε πιά, και μέσ στό πηχτό σκότος άκουγες ένα θρήνο, ένα φοβερό μοιρολόι άπό χιλιάδες στόματα. Γυναίκες πεντακόσιων οικογενειών κλαίγανε τούς χαμένους τους.

Πέρα άπ' τόν Βύρωνα, πρós τόν Παγκράτι, τήν ίδια ώρα έσβυνε άπομαζεύοντας τόν ξένιαστο τραγουδι τών τσολιάδων. Είχαν τελειώσει εθουνειδήτα τό μεροκάματό τους τής 7ης Αύγουστου τού 1944.

Έτσι έγινε τόν «μπλόκο τού Βύρωνα», που θά τόχετε άκούσει. Η πένα δέν τά περιγράφει όπως πρέπει, αλλά τά καταλαβαίνουν και κλαίνε όλες οί ανθρώπινες καρδιές τού κόσμου.

ΜΕΛΠΩ ΑΞΙΩΤΗ

ΑΝΟΙΓΘΟΥΜΕ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΣΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΣΤΙΣ 22 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1944

Είναι μέρες τώρα που οι θρυλικές ανατολικές γειτονιές κέρδισαν τη λευτεριά τους με το αίμα των παιδιών τους. Είναι Λεύτερες Πολιορκημένες. Κι' όπως έλεγε ο Σολωμός για το Μεσολόγγι έτσι και αυτές. «Τά σπλάγχνα τους κι' ή θάλασσα ποτέ δέν ήσυχάζουν». Πώς νά ήσυχάσουν... Ή ήσυχία είναι σκλαβιά, είναι ύποταξη και θάνατος. Κι' ενώ οι λαϊκές προφυλακές ζυγώνουνε το κέντρο της Αθήνας, κι' ο άχος της μάχης δέ σταματά, έδω πάνω αρχίζει ή ανοικοδόμηση. Οι Λαϊκές έπιτροπές κάνουνε έκκληση στους δασκάλους ν' ανοίξουν τα σχολεία. Τρία χρόνια τώρα ο φωτοσβέστης γερμανοέλληνας ύπουργός Λογοθετόπουλος κι' οι μανδαρίνοι του Ύπουργείου της Παιδείας κρατάνε τα σχολεία μανταλωμένα, τα κάνανε στρατώνες και σταύλους γιατί έτσι τόθελαν τ' αφεντικά τους οι Ούνοι. Οι καταχρητές μας κι' οι ντόπιοι προδότες θέλανε νά γονατίσουν τη νεολαία με την πείνα με τον τρόπο και πιο πάνω απ' όλα με το πνευματικό σκοτάδι. Κλείνουνε τα σχολεία, τα μορφωτικά κέντρα και τους έκπολιτιστικούς συλλόγους της νεολαίας κι' ανοίγουνε πορνεία, ταβέρνες και χαρτοπαιχτικές λέσχες. Σκοπός τους νά ρίξουν ήθικά τη νεολαία νά την άποχτηνώσουν νά την τραβήξουν στα γεννιτσαρικά τάγματα, νά την κάνουνε νά ξεχάσει τον έθνισμό της, νά γίνει δεσμοφύλακας του λαού, νά πάψει μέσα της κάθε λαχτάρα για λευτεριά κι' ύψωμό. Μά ή άδάμαστη νεολαία μας που φοίτησε στο σχολείο της πάλης της ΕΠΟΝ παλεύει ζητώντας πίσω τα σχολεία της. Μαζί της κι' ο λαός κι' οι φωτισμένοι δάσκαλοι. Κάνει κινητοποιήσεις στα Ύπουργεία, στους έπιθεη ρητές και το γράφει φλογερό σύνθημα στους τοίχους της Αθήνας.

—Δώστε πίσω τα σχολεία στη νεολαία. Θέλουμε μόρφωση, θέλουμε φώς. Τώρα οι γειτονιές δώ πάνω είναι Λεύτερη Ελλάδα κι' ή ΠΕΕΑ από καιρό έχει διατάξει: "Οποια γωνιά της Ελλάδας λευτερώνεται πρέπει άμέσως ν' ανοίξει τα σχολεία της. Κι' οι δάσκαλοι άκούνε τη φωνή του λαού, τη προσταγή της ΠΕΕΑ. Στην Καισαριανή, στο Βύρωνα στη Ν. Έλβετία γίνονται πλατιές συνελεύσεις των δασκάλων κι' όμόφωνη πέρνεται ή άπόφαση μέσα σε μιá άτμόσφαιρα ένθουσιασμού.

—Τη Δευτέρα 22 του Σεβρη ανοίγουμε τα σχολεία. Θα βοηθήσουμε και την έξωσχολική νεολαία στη μόρφωσή της θ' ανοίξουμε σχολεία για τους αγράμματους.

Ή άπόφαση μαθεύτηκε στις γειτονιές και οήκωσε ένα κύμα άφάνταστης χαρής ανάμεσα στ' άετόπουλα.

Ή όργάνωση χαιρέτησε την ιστορική άπόφαση αυτή των δασκάλων και απ' τα μεγάφωνα ποϋχαν στηθή στις πλατείες κάλεσε τους γονιούς νά στείλουνε τα παιδιά τους στο σχολείο.

Τ' άετόπουλα γυρίζουνε στους μαχαλάδες και στα σοκκάκια, διαλοϋνε με χωνιά και τραγούδια το μεγάλο μαντάτο.

Μά τα σχολεία τρία χρόνια τώρα παρατημένα είναι χωρίς τζάμια, με σπασμένα θρανία, γεμάτα άράχνες και βρώμικα. Συνεργεία από μεγάλους έπονίτες άποφασίζουνε νά τα καθαρίσουνε κι' ο λαϊκός Δήμαρχος μαζί με τις Λαϊκές Έπιτροπές άποφασίζουν νά φροντίσουν για τις έπισκευές.

Ή Δευτέρα 22 του Σεπτέμβρη βρίσκει όλο τον παιδόκοσμο στο πόδι απ' την αύγή. Ξεκινάνε για το σχολείο πιασμένα χέρι με χέρι χορεύοντας και τραγουδώντας. Τώρα δέν είναι μόνο μαθητές είναι κι' άητόπουλα. Άντις για

πηλίκιο φορᾶνε ἓνα χάρτινο δίκωχο πού ἀπάνω ἔχει γραμμένο τὸ ΕΛΑΣ καὶ στὸν ὄμο σταυρωτὰ μὲ τὴ σάκκα ἔχουν κρεμάσει καὶ τὸ ξύλινο ντουφεκάκι τους. Τσοῦρμα τσοῦρμα τραβᾶνε γιὰ τὰ σχολεῖα κι' εἶναι τὰ βουνίσια ποταμάκια πού κάτω σμίγουνε καὶ μεγαλώνουνε κατηφορίζοντας βουερά, πασίχαρα. Ἀντιλαλοῦνε οἱ γειτονιές ἀπ' τὸ λαγαρὸ τραγοῦδι τους καὶ μοιάζουνε σὰν τὰ δάση σ' ἀνοιξιὰτικο πρωῖνὸ μὲ μυριάδες πουλιά. Πλημμυρίζουν οἱ αὐλές τῶν σχολεῖων, πλημμυρίζουν οἱ αἶθουσες. Ὁ δάσκαλος κοιτάει κάτω κι' εἶναι συγκινημένος. Οἱ παλιοὶ μαθητὲς οἱ πιδ πολλοὶ λείπουνε. Εἶναι τώρα μὲ τ' ὄπλο στὸ χέρι στὰ ταμπούρια τῆς γειτονιάς. Καινούργιες φάτσες χλωμές ἀπ' τὶς στέρησες μὰ μὲ μάτια πού λάμπουνε. Εἶναι τὰ παιδιὰ πού πρωτοπατάνε σὲ σχολεῖο.

Τὸ πρῶτο μάθημα... Πῶς μπορεῖ νᾶνε ἄλλο ἀπ' τὸ μάθημα τοῦ ἀγῶνα καὶ τῆς λευτεριάς; Ὅλα τὰ παιδιὰ ἔχουν νὰ ποῦν μιὰ ἱστορία, τὴν ἴδια τους ἡρωϊκὴ ἱστορία. Τὸ καθένα εἶναι κι' ἓνας μικρὸς ἥρωας. Ἐπειτα ὁ πατέρας, ἡ μάνα, τ' ἀδέρφια, ἡ γειτονιά τους ἢ δοξασμένη μιὰ ἐποποιία ὀλάκερη..

Ἀπ' τὰ παράθυρα μπαίνει ὁ ἥλιος. Σὰν νὰ πρωτανατέλλει τώρα ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια, εἶναι τόσοσ γλυκός. Ἐνα ἀεράκι πεταρίζει στὴν αἶθουσα μοσκομύριστο. Ξάφνου ἀντηχεῖ τὸ τραγοῦδι, ἓνα τραγοῦδι πού κι' ὁ Θεὸς ἐκεῖ πάνω ψηλὰ θὰ σταμάτησε τὰ Σεραφεῖμ καὶ θᾶσκυψε νὰ τ' ἀκούσει. Εἶναι τὸ τραγοῦδι τ' ἀντάρτικο, τὸ ἐπονίτικο, τὸ τραγοῦδι τῆς Λευτεριάς καὶ τῆς νέας ζωῆς.

Κι' ὕστερα στὴν αὐλὴ παίζουνε τὰ παιγνίδια τοῦ ἀγῶνα «ἀνταρτοπόλεμο», «πῶς κυνηγοῦμε τοὺς τσολιάδες» κι' ἄλλα.

Ὁ δάσκαλος δακρῶζει. Μιὰ κυττάει πάνω τὸ λιόλουστο Ὑμηττὸ καὶ μιὰ κάτω τὴν καταχνιά τῆς Ἀθήνας π' ὅσο πάει καὶ λαγαρίζει. Κι' ἓνα ὄραμα ξανοίγεται μπροστὰ του πού πάει νὰ ζωντανέψει. Ἡ Ἑλλάδα ἢ καινούργια ἢ λεύτερη ἢ ἀναγεννημένη, ὁ λαὸς ὁ νικητὴς νοικοκύρης στὸν τόπο του, ἢ νέα γενιά πού χτίζει τραγουδώντας τὴν πρόοδο καὶ τὸν πολιτισμὸ. Νοιώθει τὸν ἑαυτό του κι' αὐτὸς καινούργιο, σὲ καινούργια ἀποστολὴ, ταγμένο, φωτισμένο ὁδηγητὴ τῆς νεολαίας καὶ συναγωνιστὴ τῆς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ (ΘΕΣΣΑΛΟΣ)

Τὰ παιδάκια αὐτὰ δὲν εἶναι ἀπ' τὰ στρατόπεδα τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ Ἑλληνόπουλα τῆς Ἀθήνας τοῦ 1941.

ΕΝΑΣ ΗΡΩΪΚΟΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

Τι έκανε το ΕΑΜ; ρωτάει και ξαναρωτάει ή αντίδραση. Την απάντηση βέβαια δέν θά τήν δώσουμε έμεις. Τήν έδωσε και τή δίνει κάθε μέρα ό ήρωας Έλληνικός λαός. Μά το μεγαλύτερο κατόρθωμα του ΕΑΜ είναι ή πίστη που ένέπνευσε σέ μικρούς και μεγάλους σέ παιδιά και σέ γέρους σέ κορίτσια και γρηές για το δίκηο του άγωνα του λαού.

Σας μεταφέρω έδω το παρακάτω γεγονός που παραστάθηκα μάρτυρας, στη ήρωική έντίσταση του λαού μας, το Δεκέμβρη.

Οι ήρωικές (:) δυνάμεις του στρατηγού Σκόμπυ, σέ συμμαχία με τα έθνικά Τάγματα Ασφαλείας των Γερμανών, σκόρπιζαν το θάνατο στην άδούλωτη Καισαριανή.

Τά ήρωικά της παιδιά, με το όπλο στο χέρι, έμπόδιζαν την είσοδο στους φασίστες έπιδρομείς. Σέ μιá έπιδρομή των άεροπλάνων του Σκόμπυ, που είχαμε πολλά θύματα, σκοτώθηκε και το τρίτο και τελευταίο παιδί μιáς από τις οίκογένειες της Καισαριανής.

“Όλοι σκεπτόμαστε πως θά το πούμε στο πατέρα και τή μάνα του παιδιού. Μά κείνη τή στιγμή φτάνει ό πατέρας του και το άντικρύζει νεκρό. “Όλοι τάχασαν και περίμεναν βουβοί, τι θά κάνει ό γέρος! “Ο ήρωικός γέροντας έκανε το σταυρό του, φίλησε το νεκρό παιδί του κι’ ύστερα γυρίζοντας λέει στους άλλους:

«Τρία παιδιά είχα: το ένα σκοτώθηκε στη μάχη με τους γερμανούς, το άλλο το κρέμασαν οι Γερμανοί, το τρίτο και το τελευταίο το σκότωσαν τα βόλια των συμμάχων μας». Και πρόσθεσε:

«Δέν πάνε στα χαμένα!... Πέσανε για τή λευτεριά μας κι’ είμαι περήφανος που πρόσφερα σ’ αυτό το σκοπό τα τρία μου βλαστάρια».

Νά το μυστικό της έπιτυχίας του Λαϊκού Ξεσηκώματος, έναντίον του κατακτητού, έναντίον του φασισμού.

Ένας τέτοιος Λαός, δέν ύποδουλώνεται.

Τόν άγωνα μας θά τον συνεχίσουμε.

Κι’ ή άγια ήμέρα της πραγματικής μας άπελευθέρωσης δέν θ’ άργίσει.

Α. ΚΟΤΣΙΡΑΣ

ΧΩΡΙΣ ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΥ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΤΑ ΟΠΛΑ...

ΑΝΑΦΟΡΑ

Στο Γραμματέα του 6ου Τομέα

Χτές στις 11 τή νύχτα βγήκα έπικεφαλής συνεργείου τηλεβώα με ταξύ σχολής Παπαστράτου και Κοπανά. Λόγω του πολύ σκοταδιού, γερμανική περίπολος κατόρθωσε νά περάσει τή περιφρούρηση του συνεργείου και χωρίς νά το καταλάβω κι’ ό ίδιος έφτασε ως έμένα. Άκουμπώντας ό ένας Γερμανός τή κάννη του αυτόματου μου φώναξε γερμανικά «φιλά τα χέρια». Έγώ του απάντησα «για—για» και σήκωσα το ένα χέρι ψηλά, κρατούσα δέ με το άλλο άκόμα το χωνί στο στόμα. Έν τώ μεταξύ ή υπόλοιπη περίπολος άντιλήφθηκε τή περιφρούρηση και της έπετέθη. Καταλαβαίνοντας αυτό έκανα τάχα πως χαμηλώνω για νά βάλω το τηλεβώα χάμο, κι’ όταν το έλεύθερο χέρι μου έφτασε στο ύψος του αυτόματου, το βουτάω από τήν κάννη και σηκώνοντάς την ψηλά, αρχίζω νά σπρόχνω το Γερμανό. Σέ λίγο πέσαμε κάτω, τον άφύπλισα όμως και του ξέφυγα πέρνοντάς του και το αυτόματο.

Άπώλεις δικές μας: Ένα χωνί.

Λάφυρα: Ένα αυτόματο.

Ύμηττός 22 Δεκέμβρη 1943

Συν. ΓΙΩΡΓΗΣ (Γραμματέας Βάσης Ύμηττού)

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΟΝ 6^ο ΤΟΜΕΑ

Τὸ ΕΑΜ σάλπισε τὸ Σηκωμὸ σὲ πόλεις καὶ χωριά. Ἄστραψε ἡ ἐλπίδα στὸ νυχτερινὸ Οὐρανὸ τῆς σκλαβιάς. Οἱ γυναῖκες καρδιές ἀπαντοῦν, χτυποῦν τὸν ἴδιο παλμὸ μὲ τὶς ἀντρίκειες.

Εἶναι Νοέμβρης τοῦ 1941, Μαζὶ μὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα πέφτουν στοὺς δρόμους τὰ πρῶτα κορμιά ἀπὸ τὴν πείνα. Πέντε γυναῖκες ἀπ' τὶς Ἀνατολικὲς γειτονιὲς συναντιοῦνται σὲ κάποιο σπίτι τῆς ὁδοῦ Φορμίωνος καὶ γίνονται μύστες στοὺς σκοποὺς τῆς καινούργιας Φιλικῆς Ἑταιρείας, ὑπὸ μιὰ φλογερὴ ἀπόστολο, ποὺ ἦρθε ἀπ' τὸ Κέντρο. Κι' ἀρχίζει ἡ κατήχησις στὴν παράγκα, στὸ ἀστικό σπίτι. Ἡ φάλαγγα τῶν γυναικῶν πυκνώνει. Τὸ δίχτυ τῆς συνωμοτικῆς δράσης ἀπλώνει γρήγορα, οἱ ὀμάδες πληθαίνουν καὶ σὲ κάθε ἀπολογισμὸ δράσης τὰ νοῦ-

**Ἀντάρτες καὶ ἀντάρτισες στὴν Καισαριανὴ γιερτάζουν
τὰ 3)χρονα τοῦ ΕΑΜ**

μερα τῆς στρατολογίας ἀνεβαίνουν. Ἀπὸ 10, 100, γίνονται χιλιάδες ἀργότερα, ἓνας στρατὸς ἀπὸ φλογερὲς ἀγωνίστριες ποὺ ξεβγαίνουν θαρρετὰ στὴν πλατεία λεωφόρο τῆς Ἐθνικῆς Τιμῆς καὶ Δόξας, ποὺ ἀνοίξε τὸ ΕΑΜ. Νοικοκυράδες, ἐργάτιες, διανοούμενες συνδέθησαν μὲ τὸν ἀκατάλυτο δεσμὸ τοῦ ἀγῶνα. Παίρνουν μέρος σ' ὅλες τὶς μορφές τοῦ ἀγῶνα καὶ κρατᾶνε τμημένα τὸ πόστο τους. Ἀπ' τὴν ἀπλῆ παθητικὴ ἀντίστασις καὶ τὴν πάλη γιὰ τὴν ἐπιβίωσις, ὡς τὴν ἀνώτερη μορφή, τὴν ἐνοπλὴ πάλη. Ἀνέβηκαν μαζὶ μὲ τὸν ἄντρα στὸ ἀνώτερο σκαλοπάτι τῆς θυσίας καὶ ἀναδείχθησαν ἀληθινὲς ἡρωίδες. Μὲ στοργὴ μητρικὴ ἀγκάλιασαν τὸν ἀγῶνα καὶ τὰ δῶσαν ὅλα γι' αὐτόν. Δὲν δίνει ἡ μάννα μόνο τὸ παιδί της στὸν ἀγῶνα, ἡ γυναῖκα τὸν ἄντρα, ἡ ἀδερφή τὸν ἀδερφό, μὰ κι' ἡ ἴδια κατεβαίνει στὴν πάλη, πιλεῦει διπλᾶ: Μιὰ γιὰ νὰ κρατήσῃ στὴ ζωὴ τὰ παιδιὰ της, νὰ κρατήσῃ τὸ σπίτι, καὶ μιὰ νὰ βοηθήσῃ στὸν ξεοκλασμὸ. Εἶδε τὴ παράγκα της νὰ καίγεται, εἶδε τὸν ἄντρα της νὰ τὸν σέρνουν σιὰ κάτεργα, ἔχασε τὸ γιὸ της μὰ δὲ λύγισε. Ἀτσαλώθηκε.

—Χαλάλι τὸ παιδί μου. Νὰ νικήσουμε μόνο! ἔλεγε.

Στὸ στερεμένο ρογοβύζι της κοίμιζε τὸ μωρό της μὲ τὸ νανούρισμα τῆς Λευ-

τεριάς. Ζεύονταν τὸ καρὸς καὶ κουβαλοῦσε ξύλα.

Οἱ γυναῖκες ἀπ' τὴς Ἀνατολικῆς γειτονιῆς πρωτοστάτησαν στὴ μαζικὴ πάλη καὶ οἱ κινητοποιήσεις τους θὰ μείνουν ἱστορικές.

—Μπρὸς νὰ κατεβοῦμε νὰ φωνάξουμε! λέγανε.

Συνάζονταν ἐπιτροπὲς καὶ μὲ τὰ ὑπομνήματα στὸ χέρι, κατεβαίνανε ὄρημα-κὲς κάτω, τραντάζανε τὴς πόρτες τῶν ἀρμοδίων περήφανα διεκδικώντας τὸ δικαίωμα στὴ ζωὴ. Θὰ θυμούνται ἀκόμα οἱ Γερμανόδουλι Δήμαρχοι καὶ Κουβλιγκ ἠπουργοὶ τὴς ἀνάμαλλες μαχητικῆς Καισαριανιώτισσας, Γουβιώτισσας, Δουργουνιώτισσας, πού πρὶν λίγες ὥρες παράτησαν τὸ ζαλίκι γιὰ νὰ κατέβουν—πεινασμένες καὶ ξυπόλυτες—γιὰ ν' ἀπαιτήσουν σουσίτια, παπούτσια, γάλα, σχολειὰ γιὰ τὰ παιδιὰ.

Ἀντιβοῦσαν οἱ προθάλαμοι τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὅπου ἀπαιτοῦσαν ἀύ-ξηση στὴς διανομές, οἱ διάδρομοι τῶν ξένων Πρεσβειῶν καὶ τῆς Μητρόπολης, ὅπου ζητοῦσαν νὰ βγεῖ ὁ κληρὸς μπροστὰ μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ μαζὶ νὰ ζητήσουν ἀπ' τὸν κατακτητὴ καὶ τὴν Κυβέρνηση νὰ σταματήσει ἡ τρομοκρατία, οἱ ἐκτελέ-σεις, ἡ ὄμηρεια. Μὰ καὶ τὴν πόρτα τῆς Κομμουνιστοῦ χτυποῦσαν, ἀψηφώντας τὰ πολυβόλα, καὶ ζητοῦσαν τὰ παιδιὰ τους.

Στὴς μεγάλες κινητοποιήσεις τοῦ 43 ἐνάντια στὴν ἐπιστράτευση, τὴν τρομο-κρατία καὶ στὴ Βουλγαρικὴ εἰσβολή, κατεβαίνουν σὰν κῆμα ὄργης νὰ φουσκώ-σουν τὴ λαοθάλασσα.

Ἀκόμα συμμετέχουν ἐνεργὰ στὴς Λαϊκῆς Ἐπιτροπῆς, στὰ σουσίτια, στὴν Κοινωνικὴ Ἀντίληψη καὶ δουλεύουν ἀκούραστα.

Στὸν τομέα τῆς Ε. Α. γίνονται «οἱ Ἐθνικῆς Περιστερές», πού πάνε στὴς φυ-λακὲς καὶ στὸ μακρυνὸ Χαϊδάρι. Φέρνουν τὸ ρούχο, τὸ φαί καὶ τὸ μήνυμα στὰ μελλοθάνατα ἀδέρφια μας. Χτυποῦν τὴν πόρτα τῆς χαροκαμμένης καὶ τ' ὄρφαν-οῦ, παρηγορήτρες καὶ ἐνισχύτρες.

Ἀνοίγουν τὸ σπῆτι τους στὸν παράνομο καὶ στὸ διωκόμενο. Φυλακισμένες οἱ ἴδιες δείχνουν ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς Ἐθνικῆς ἀγωνίστρας. Ἀντικρύζουν τὸ θάνατο τραγουδώντας καὶ φορᾶνε τὸ φωτιστέφανο τοῦ μαρτυρίου. Ἡ δασκάλα καὶ ἡ φοι-τητριά στὸς δρόμους τῆς γειτονιάς μὲ τὸ φῶς τοῦ ἀγῶνα στὰ χέρι. Γυναῖ ες βγαίνουν μὲ τὸ χουνί, βάζουν τοὺς τοίχους μὲ συνθήματα τὴς νύχτας. Μέσ' στὰ μεγάλα «ντοῦ» καὶ στὰ μπλόκα, τότε πού οἱ ἄνδρες δὲν μποροῦνε νὰ κυκλοφο-ρήσουν ἐλεύθερα, αὐτὲς κρατᾶνε, ἰέρειες τοῦ Ἀγῶνα, τὴ φλόγα ἄσβεστη.

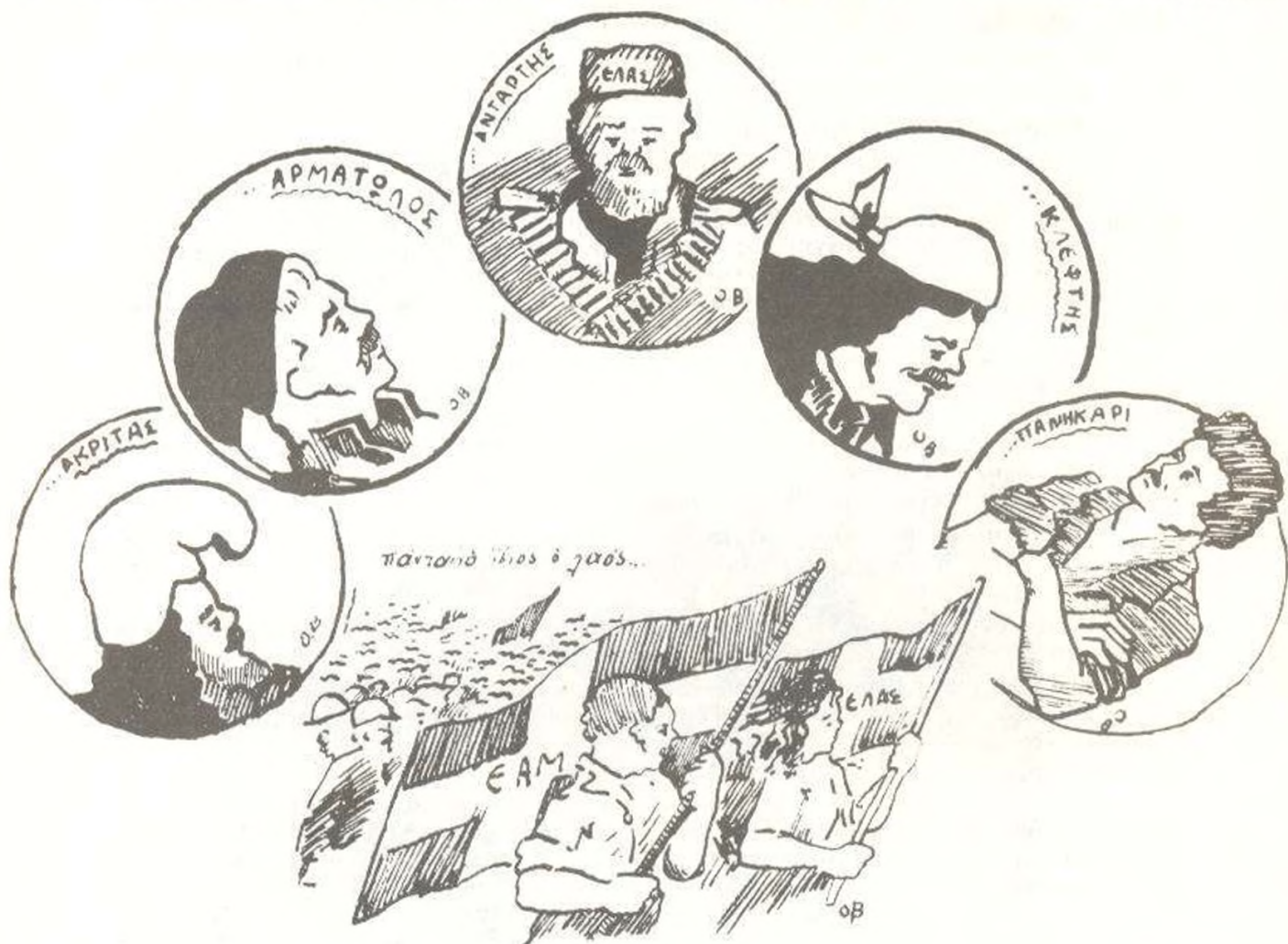
Μὰ ἀκόμα ὁλόφυχα καὶ μὲ ὁλοκληρωμένη αὐταπάρνηση στάθηκαν πλάι στὸν ἔνοπλο ἀγωνιστὴ.—Τὰ παιδιὰ μας—λέγανε καὶ εὔρισκαν δικούς τους τρόπους νὰ τὰ ξεκουράσουν καὶ νὰ τὰ βοηθήσουν. Ἐσκυβαν πάνω τους μὲ τὴ λαχτάρια τῆς μάννας νὰ τοὺς παρασταθοῦν. Ὁργανώνουν συνοικιακοὺς ἐράνους γιὰ νὰ συντη-ρήσουν τὸν ἀγωνιστὴ. Περιφρουροῦν τὸ λαβωμένο μὲ μιά ὑπέροχη αὐτοθυσία. Κάνανε τὰ σπῆτια τους ἀποθήκες πυρομαχικῶν. Στὸν κόρφο τους καὶ μέσα στὴς φασκιῆς τοῦ παιδιοῦ τους φυλάνε τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἀγῶνα. Μέσα στὴς πιὸ κρίσιμες στιγμές, τότε πού λυσσασμένοι οἱ Γερμανοτσολιάδες χτυπᾶνε τὴς Ἀνατολικῆς γει-τονιῆς, ξεγλυστροῦν ἀπ' ἀνάμεσό τους γιὰ νὰ φτάσουν τὰ φαράγγια τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ νὰ φέρουν στὰ παιδιὰ τροφή καὶ μηνύματα. Μέσα στὴ φωτιά τῆς μάχης ἀσπρομάλλες κουβαλᾶνε φασίγγια στὸς ἀγωνιστὲς, κάνουν τὸ σύνδεσμο. Οἱ νεώ-τερες ζώστηκαν τάρματα καὶ πολεμοῦσαν παλληκαρίσια. Ἡ «Μάννα»—Εὐτυχία—τῆς Καισαριανῆς θὰ μείνει σύμβολο ἡρωϊσμοῦ, ἀνώτερου Ἐθνικοῦ παλμοῦ καὶ ἀγνότητος. Κι' ἄλλες, καὶ ἄλλες...

Σὰν λευτερώθηκαν οἱ Ἀνατ. γειτονιῆς ἄρχισαν γεμάτες ζῆλο τὴν ἀνοικοδό-μηση: φτιάχνουν συλλόγους, Δέσχες κοριτιοῦ, τμήματα γι' ἀγράμματα κλπ.

Στὸν ἀγῶνα τοῦ Δεκεμβρῆ πρώτες καὶ πάλι στὰ πόστα τους. Μαχητρίες, σύνδεσμοι, τραυματιοφορεῖς, νοσοκόμες, στὴν πρόνοια καὶ περίθαλψη τοῦ ἄμαχου πληθυσμοῦ.

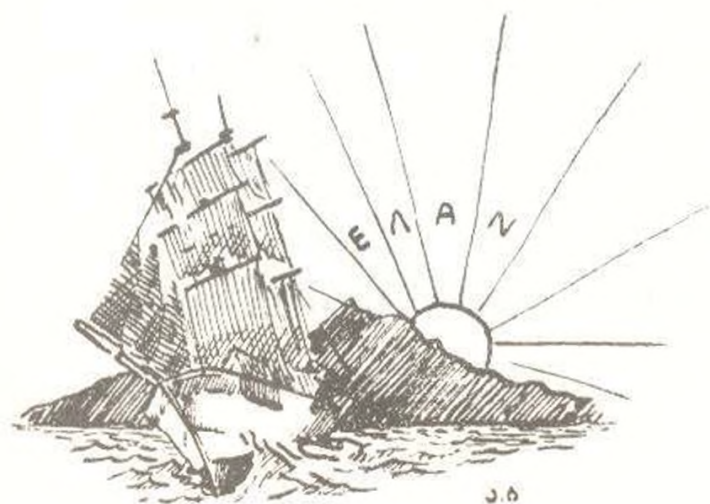
Καὶ τώρα στὴν πάλη γιὰ τὴ Δημοκρατία πάλι στὴν πρώτη γραμμὴ, στὴς ἐπάλ-ξεις τοῦ ΕΑΜ.

ΞΑΝΘΙΠΠΗ ΒΑΚΑΡΕΛΛΗ—ΚΑΛΑΝΤΖΗ

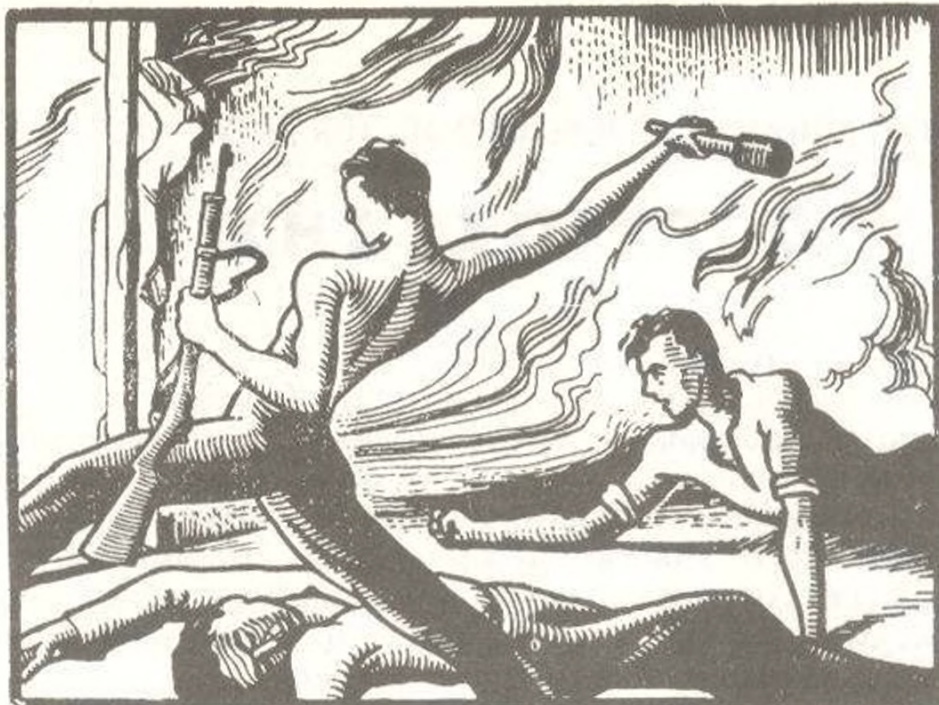

... «Μέ χίλια όνόματα, μιά χάρη
 'Ακρίτας εϊτ' άρματωλός
 'Αντάρτης, κλέφτης, παλληκάρι
 Πάντα εϊν' ό ίδιος ό Λαός...».

Άπ' τόν "Υμνο του ΕΛΛΑΣ
 Της Σοφίας Μαυροειδή-Παπαδάκη

Στό τεχνικό μηχανισμό του 6ου Τομέα, στην κατοχή, δουλέψανε πολλοί έρασιτέχνες σκιτσογράφοι. Τό Δουργούτι έδωσε τόν μικρό Ο. Β. Εϊναι 15 χρονών, αΰτοδίδαχτος. Δουλεύει τώρα σάν καλφαδόπαιδο σ' ένα τσαγκαράδικο στού Μακρυγιάννη. Τά δυό παραπάνω σκίτσα εϊναι δικά του.

ΣΑΝ ΘΡΥΛΟΣ

Κάστρο δεν ήταν, ένα σπίτι απλό,
βαμμένο απ' τὰ συνθήματα του αγώνα,
σαν όλα τ' άλλα εκεί στον Ύμητό,
μὰ τ' ὄρισεν ἡ τύχη προμαχώνα.

Κάστρο δεν ήταν, μ' ἄντεξε σαν ἄστρο
δλάκαιρη μιὰ μέρα και βωμὸς
ἠψώθηκε κι' ὀλόλαμπρο σαν ἄστρο
στην αἴγλη του τὸ πηρεν ὁ οὐρανός.

Τρία παιδιά, τρεῖς νέοι, τρεῖς ἐπονίτες.
ἦταν οἱ μόνοι κι' ἀξιοὶ του φρουροὶ
και γύρω ἓνα φουσατο γεσταλίτες,
τσολιάδες καστροπάρτες γερμανοί.

Κι' ὅταν στὸ γέμμα τοῦ ἡλίου οἱ ἀντρεωμένοι
σιγήσαν πιά κι' αὐτοί, χωρίς πνοή,
προχώρησαν ἀργά, δειλά, σκιαγμένοι,
οἱ πολιορκητὲς μὲς στὴ σιγή.

Σωρὸ τὰ πτώματα ἔλεγαν θὰ βροῦνε,
και βρήκαν μόνο τρία νεκρὰ παιδιά.
Κατάλληλοι τὰ βλέπουν κι' ἀποροῦνε
ποῦθε ἔβγαίνε μιὰ τέτοια λεβεντιά.

Ποῦθε ἔβγαίνε; Ἀπ' τὰ Νιάτα ἀπ' τὴ θυσία
τάχεν ἡ ΕΠΟΝ γεννήσει ἡ ἡρωϊκή,
νὰ ξαναγράψουν μιὰ παλιὰ ἱστορία,
σὲ νέα σελίδα ἀκόμα πιὸ λαμπρή.

Στὸ Κοῦγκι τώρα δίπλα και στ' Ἀρκάδι
τὸ σπίτι-κάστρο στέκεται ἱερό.

Κι' οἱ τρεῖς λεβέντες λάμπουν κάθε βράδυ
τρίδυμα ἀστέρια ἐκεῖ στον Ύμητό.

Ἀπριλῆς 1944

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΣΙΑΗ - ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Τὸ θρυλικὸ «σπίτι-κάστρο» τοῦ Ύμητοῦ

'' Ο ΓΥΙΟΣ ΤΗΣ... ''

Κι' άξαφνα : τὰ-τὰ-τὰ-τά... Μιά σειρά από ξερούς ήχους, κάτι κροταλίσματα άπανωτά... Χύμηξαν στ' αυτιά της όρμητικά, βίαια, διαπέρασαν σά μαχαίρι τή σκέψη της και πλημμύρισαν τόν κόσμο τής καρδιάς της. "Ενοιωσε άπότομα τó αίμα της νά παγώνει μέσα στις φλέβες της. "Ολόκληρο τó κορμί της άναταράχτηκε σάν από ήλεκτρική κένωση. Τó βελόνι ξέφυγε από τó χέρι της και τής τσίμπησε τήν παλάμη.

Μόλις πριν είχε καθίσει κοντά στο παραθύρι κι' είχε άρχισει νά ράβει τις κάλτσες του γιου της. Τά χέρια της έπεσαν σάν παραλυμένα κι' οι κάλτσες κατρακύλησαν χάμω στο πάτωμα.

Κι' άμέσως πάλι : τὰ-τὰ-τὰ-τά... Τó βλέμμα της, γιομάτο ρωτήματα, πέταξε ψηλά στον άπέναντι τοίχο τής κάμαρης, στή γωνιά με τά εικονίσματα.

—Χριστούλη μου !.. Βοήθησέ τον !.. μουρμούρισε.

"Απόξω ξακολουθοῦσαν εκείνα τ' άνατριχιαστικά κροταλίσματα.

Σηκώθηκε πάνω. Στάθηκε κάτω από τά εικονίσματα κι' έκαμε τó σταυρό της δυό-τρεις φορές.

—Παναγία μου !.. Καί δέ σ' άναψα καντήλι ! Μά πώς ν' ανάψει δίχως λαδάκι...

"Ετσι όρθια άφησε τή σκέψη νά πετάξει σ' αυτόνε τó γιό της. Πρωί-πρωί είχε ξυπνήσει κι' έφυγε. "Ηταν άλλοιώτικος. Είχε μιάν άλλη όψη, κάτι έλαμπε στο πρόσωπό του. "Ηταν γιομάτος χαρά. "Αχ, ποῦ τήν εύρισκε τή χαρά στις μαῦρες τουτες μέρες... Καί βγήκε, όπως κάθε πρωί, νηστικός—τί νά φάει ; Κι' όμως τή φίλησε τή μάνα του : Τή φίλησε στο μέτωπο και στο μάγουλο.

—Παιδάκι μου ! Τί νά φᾶς ; του είπε.

—Κουράγιο, μάνα τής άπάντησε κείνος. Κουράγιο κι' όλα θά πάνε καλά ! Θάρθει μέρα που και μεϊς θά φάμε !.. Ζυγώνει ή μέρ' αυτή !.. "Η μέρα τής λευτεριάς !..

Τó μεσημέρι θά τονε περίμενε νά φάνε μιá νερόβραστη φασουλάδα. "Οπως κάθε μεσημέρι, όπως πάντα τόν περιμένει νά φάνε τó ίδιο τó φτωχό του, φαγάκι, που τώρα στις ήμέρες τουτες τής σκλαβιάς, είναι καθημερινό κουρκοῦτι ή νερόβραστα χόρτα και όσπρια...

* * *

Μά τώρα ; Τί νά ναι κείνοι οι κρότοι ; Θυμήθηκε που τής είχε πει :

—"Ισως νά μὴν έρθω τó μεσημέρι . . .

Τώρα τελευταία άργοῦσε και τά βράδυα. "Υστερα κάτι πάκα από χαρτιά, κάτι μικρές έφημεριδοῦλες είχε πάντα στα χέρια του. Τάφηνε σέ μιá κρουψώνα κάτω από τó κρεβάτι του άποβραδὺς και τó πρωί τά-παιρνε. "Ετσι και σήμερα... "Αλλοτες πάλι καθόταν ώρες και διάβαζε κι' έγραφε.

—Τ' είν' αυτά ; τότε ρώτησε κάποτε.

—Διάβασε νά δεις τ' εἶναι, τῆς ἀπάντησε.

Καί τῆς ἔδωσε κάποιο φύλλο.

Ἔβαλε τὰ γυαλιά της κι' ἄρχισε νά συλλαβίζει ἀπό μέσα της τίς λέξεις, τίς φράσεις, κάτι γραμμές, ποῦκ' ἀνάνησε τήν καρδιά της νά σκιρτάει.

—Οἱ καταραμένοι! μουρμούρισε μέ ὀργή. Πῶς μᾶς ἔκαμαν! Πῶς μᾶς κατάντησαν!.. Καλά τὰ λέν' ἔδῶ!.. Μά πῶς νά λευτερωθοῦμε, παιδάκι μου...

—Θά τοὺς διώξουμε ἡμεῖς, μητέρα! Μεῖς... ὁ λαός!..

Τόνοι κοίταξε πάνω ἀπὸ τὰ γυαλιά της ἐρευνητικά σὰ νά μὴ καταλάβαινε τὰ λόγια του.

Καί τώρα οἱ κρότοι... Δὲ σταμάτησαν, δὲν ἔπαψαν νά τῆς τρυποῦνε τ' αὐτιά. Κοντὰ σ' ἐκείνους ἀκούστηκαν κι' ἄλλοι πιὸ ἀραιοί. Καί μαζὺ μ' αὐτοὺς χιλιάδες φωνές ἀπὸ μακριά, ποὺ πύκνωναν, δυνάμωναν ἕνα παράξενο βουϊτό, ποὺ σίμωνε, σίμωνε. Νόμιζε πῶς βρισκόταν καταμεσίς ἐνὸς ἀπέραντου πελάγου φουρτουνιασμένου μονάχη, ὀλομόναχη κι' ἔβλεπε τὰ κύματα θεόρατα, μανισμένα, ν' ἀρχουνται καταπάνω της. Ἄκουγε τὸ μουγκριτό τους κι' ἔνοιωθε τὰ μιλίγια της νά χτυποῦνε. Τὸ κεφάλι της ἄρχισε νά βαραίνει, νά βουίζει καί τὰ χεῖλια της νά σιγοτρέμουν. Δὲ μποροῦσε πιά οὔτε νά προσευχηθεῖ γιὰ τὸ γυιό της. Τὸ αἷμα της ἔφευγε, τὸ κορμί της πάγωνε καί γύρω της ὅλα θάμπωναν, σκοτεινίαζαν. Ὡσπου τὰ γόνατά της λύγισαν, ὥσπου ταλαντεύτηκε καί σωριάστηκε χάμω...

* * *

Λίγες μέρες ἀπὸ τότε... Κι' ἕνα πρωῖ... Κάτω ἀπὸ τὰ εἰκονίσματα, γονατιστή, τοὺς μιλοῦσε, μιλοῦσε σὲ κείνους, ποῦ ἤμεναν ἀσάλευτοι πάντοτε στὴν ἴδια τους θέση, ψυχροὶ καί ἀδιάφοροι—ἔτσι τῆς φαίνονταν τώρα. Ἄπλωνε τὰ χεῖρια της σ' αὐτοὺς καί καθὼς τὰ κινούσε νευρικά τὸ κορμί της τρανταζόταν καί τὰ ξέπλεκα μαλλιά της μισοσκέπαζαν τὸ πρόσωπό της.

—Μιλῆστε μου λοιπόν! Πέστε μου ἐσεῖς... γιατί... γιατί αὐτό; Γιατί νά μείνω μόνη στὸν κόσμον; Καταραμένοι νᾶναι οἱ φονιάδες τοῦ παιδιοῦ μου! Καταραμένοι οἱ κακοῦργοι!..

Ἀπὸ τίς κόρες τῶν ματιῶν της ἀνάβλυζαν χοντρές σταλαγματιές, κατακυλοῦσαν καί σχηματίζαν ἀσημένιες λεπτές γραμμές στὰ μάγουλά της.

Ἐάφνου ἕνας χτύπος στὴν πόρτα καί μετὰ δεύτερος, τρίτος... Ἡ πόρτα ἀνοίξε. Ἐνα βαρὺ περπάτημα, σιγανό, ρυθμικό ὕστερα δυὸ χεῖρια πάνω στὸ κεφάλι της σ' ἕν' ἀπαλὸ χάδι...

Στράφηκε ξαφνιασμένη. Κάποιος ἀγνωστος. Ψηλός, λιοκαμμένος, μιὰ νεανική, στητὴ κορμιοστασιά. Μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλια...

—Μὴν κλαῖς! Ἔχασες ἕνα γυιό, μὰ εἴμαστε καί μεῖς παιδιά σου καί θά πάρουμε τὸ αἷμα του πίσω!.. Σήκω! Τὰ παιδιά σου εἶναι πολλὰ κι' ὅλα ἀγωνίζονται γιὰ σένα, γιὰ ὅλες τίς ἑλληνίδες μητέρες, γιὰ τὴ λευτεριά μας!.. Σήκω! Τὰ παιδιά σου εἶναι πολλὰ κι' ὅλα ἀγωνίζονται γιὰ σένα, γιὰ ὅλες τίς ἑλληνίδες μητέρες, γιὰ τὴ λευτεριά μας!.. Ἐμεῖς θά σὲ προστατέψουμε...

Τὰ λόγια του χύνουνταν στὴν καρδιά της καί θέρμαιναν τὸ αἷμα της. Μπροστὰ στὰ σὰ θολωμένα μάτια της στεκόταν τώρα ἕνας ἄγγελος...

Ὁ νέος ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του ἕνα χαρτί, τὸ ξεδίπλωσε καί τῆς εἶπε:

—Μπορεῖς νά διαβάσεις;

Βουβή, δίχως μιλιάρη, σκούπισε τὰ μάτια της και φόρεσε τὰ γυαλιά της. Πήρε τὸ χαρτί στὰ χέρια της τὰ τρεμάμενα και συλλάβισε ψιθυριστά :

«Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο»

Κι' ἀπὸ κάτω στη μέση μὲ πῦρ μεγάλα γράμματα : **Ε.Α.Μ.**

Τὸν ἐκοίταξε χωρὶς νὰ καταλαβαίνει. Τότε ὁ ἄγνωστος πήρε πάλι τὸ χαρτί ἀπ' τὰ χέρια της και συνέχισε :

«Ἐχτος Τομέας ! Ἀπόφαση : Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἡρωικὸ θάνατο τοῦ ἀξιου ἀγωνιστῆ τῆς λευτεριάς... ποὺ ἔπεσε ἀπὸ βόλι τοῦ βάρβαρου κατακτητῆ... ἡ μητέρα του μπαίνει κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση προστασία τῆς Ὀργάνωσης. Στὸ πρόσωπο τῆς μητέρας του χαιρετίζουμε ὅλες τὶς Ἑλληνίδες μητέρες, ποὺ τὰ παιδιά τους ἀγωνίζονται στὶς πόλεις και στὰ βουνὰ γιὰ τὸ ἔθνικὸ μας ξεσκλάβωμα». Ὁ ἄγνωστος θὰ ξαναρχόταν σὲ δυνὸ μέρες τὴν ἴδια ὥρα. Και μετὰ τρεῖς φορὲς τὴ βδομάδα κανονικά, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφαση τῆς Ὀργάνωσης... Μὰ δὲ θὰ ἐρχόταν μονάχ' αὐτός. Κι' ἄλλοι πολλοὶ ἄγνωστοι θ'ἄρχονταν κάθε τόσο και θὰ τῆς χαμογελοῦσαν και θὰ τῆς φιλοῦσαν τὸ χέρι...

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Γράφτηκε τὸν Ὀκτώβρη τοῦ 43 και δημοσιεύτηκε τότες στὸν παράνομο τύπο τῆς Ἀθήνας μὲ τ' ἀρχικά: ΠΑΠ. ΝΙΚ.

Οἱ ἐπονίτισσες τοῦ Βύρωνος, καταθέτουν στεφάνι
στὸ «Θυσιαστήριον τῆς Λευτεριάς»

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΤΕΣ ΜΑΣ

ΠΟΥ ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΨΑΝ ΤΟΥΣ ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΙΔΕΣ

ΑΠΙΣΤΕΥΤΟΙ ΑΘΛΟΙ ΚΑΙ ΗΡΩΪΣΜΟΙ

Ο ένοπλος έθνικός άγώνας που όργάνωσε και καθοδήγησε τό ΕΑΜ, είναι γνωστό πώς έχει και τήν ναυτική έποποιία του. Οί Έλληνες, λαός άμφίβιος, δέν μπορούσαν νά μή ριχθοϋν και στή θάλασσα νά πολεμήσουν τόν κατακτητή. Κι' άν τό 21 παρουσίασε τούς μπουρλοτιέρηδες και τούς θαλασσομάχους που τόσο θαύμασε ή ιστορία, τό 42-44 έμφάνισε μπουρλοτιέρηδες και θαλασσομάχους ένός νέου τύπου, πιδ θαυμαστοϋ και πιδ τολμηροϋ άκόμη. Μά οί θαλασσομάχοι του ΕΑΜ, έπρεπε όλα νά τά δημιουργήσουν από τό μηδέν. Και νά ξεκινήσουν με ψαρόβαρκες και γκράδες, ν' άναμειρηθοϋν με τόν μηχανοκίνητο κι' ηλεκτροκίνητο έχθρο.

Όσο τόσο έγινε κι' αυτό τό θαύμα. Από τίς άρχές του 43, βοόλησαν άπ' τίς κορφές της Όθρυος και του Πήλιου οί άντάρτες του ΕΛΑΣ, έξόπλισαν πρόχειρα μερικά καΐκια και μ' αυτά πιάσαν τά πρώτα φορτωμένα πλεύμενα του κατακτητή. Κι' ό σπόρος έπεσε σε πολύ γόνιμο έδαφος. Γιατί αυτοί οί πρώτοι αϋθόρμητοι αϋτοσχέδιοι πυρήνες πολλαπλασιάσθηκαν με καταπληκτική ταχύτητα. Και σχεδόν σε κάθε άκρογυάλι, ξεφύτρωναν νέοι θαλασσομάχοι, νέα έξοπλισμένα καΐκια, νέα τρόπαια.

Στίς άρχές του καλοκαιριου του 44, ολοκληρώθηκε, τό ΕΛΑΝ είχε τέτοια ανάπτυξη, που άριθμούσε 2 είκοσάδες καράβια—όλα καΐκια 5 ως 20 τόν., με ταχύτητα 5—9 μιλίων, τά περισσότερα λάφουρα άτόφια άρπάχθηκαν από τά δόντια του έχθρου—και εκατοντάδες άνδρες και αξιωματικούς. Αϋτή ή δύναμη όργανώθηκε σε 4 μοίρες, ανάλοσα με τή γεωγραφική διαίρεση. Και ή κάθε μιá είχε τόν «ναύσταθμό» της, τά μηχανουργεία της, τά συνεργεία της. Είχε τήν ξεχωρη ήστωρία της—ένα έπος δράσης, έμπνευσης και μόχθου. Η ίσχύ της ήταν ή ψυχή, ή έπινοητικότητα, ή πίστη των ανθρώπων της. Μά ταυτόχρονα βασιζόταν στήν όλη όργάνωση του κινήματος. Και ιδίως στίς ΕΑΜικές όργανώσεις των παράλιων χωρών, που ήσαν οί πληροφοριοδότες, οί τροφοδότες, τά έμπεδα και τά όχυρά της. Τό ΕΛΑΝ ήταν ό θρίαμβος του ήρωϊκού αϋτοσχεδιασμου, μά είχε για μάννα και στήριγμα—όπως και κάθε πτυχή του άγώνα—τό μαζικό, όργανωμένο κίνημα του ΕΑΜ.

Τό ΕΛΑΝ εκπληροϋσε όλες τίς άποστολές ένός τακτικού ναυτικού. Χτυπούσε τίς μεταφορές του έχθρου, έκανε τεράστιες μεταφορές υλικών από τήν Τουρκία στο Πήλιο, ή από μέρος σε μέρος της Ελλάδας, έκανε μεταφορές ανθρώπων—στρατευμάτων και στελεχών—υποστήριζε αποβάσεις, μετάδινε σαν φλόγα τό κίνημα στα νησιά, "Εδωσε 80 σημαντικές μάχες και συμπλοκές, έπιασε πάνω κάτω 120 έχθρικά μικρά σκάφη—καταδιώξεως ή μεταφορικά—άπό 30—280 τόννων, που πολλά έφερναν 24 κανόνια. Σκότωσε εκατοντάδες Γερμανούς και αϊχμαλώτισε 300. Συσσώρευσε τεράστιες ποσότητες λαφύρων, παράλυσε τίς μεταφορές του έχθρου σε σημαντικό βαθμό κι' άναψε τρανή φλόγα ένθουσιασμου στους θαλασσινοϋς πληθυσμούς.

Νά μερικές χαρακτηριστικές έπιτυχίες του: Τόν Ιούλη του 1944 στο Μαλικό, ύστερ' από πολύωρη έπική ναυμαχία ένός μικροϋ σκάφους της μοίρας του Μπεγγή με δυό άπ' τά ισχυρότερα γερμανικά καταδιωκτικά της περιοχής, τό ένα άπ' αυτά—διπλάσιο σε τοννάζ, πολλαπλάσιο σε έξοπλισμό άπ' τά έλληνικά—κυριεύθηκε άτόφιο με «ρεσόλτο» κι' ύστερ' από συμπλοκή σώμα προς σώμα και με χειροβομβίδες. Τόν Αϋγουστο, ένα έλασίτικο καράβι

συναντιὰ ἔξω ἀπ' τὴν Πρέβεζα δυὸ μεγάλα κατάφορτα ἐξοπλισμένα ἐχθρικά, πού πήγαιναν πλάϊ πλάϊ. Ἐκεῖνο χώνεται παράτολμα ἀνάμεσά τους, χτυπᾷ τὸ πρῶτο πού φοβισμένο φεύγει, ρίχνεται στὸ δεύτερο καὶ τὸ κυριεύει, μ' ὄλο τὸ πολυτίμο φορτίο του 5.000 νάρκες τῆς ξηρᾶς, Τέτοια ἐπεισόδια, τὸ ΕΛΑΝ τοῦ Καταπογιώτη (Πήλιο), τοῦ Ζαχαριᾶ (Κορινθιακός), τοῦ Φόντα (Εὐβοία), τοῦ Μπεγνῆ (Μαλλιακός) ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἄφθονα.

Στὴν φάση τῆς ἀποχώρησης τοῦ ἐχθροῦ (Σεπτέμβριος — Ὀκτώβριος) ἑκατὸ Γερμανοὶ ὀχυρώθηκαν στὸ νησί Ἄργυρόνησο, ἀνάμεσα στὸ Τρίκερι καὶ τὴν Β. Εὐβοία. Τὸ ΕΛΑΝ τοῦ Μαλλιακοῦ — 4 σκάφη τὸ ὄλο — μὲ ἓνα λόχο ὀλμων τοῦ ΕΛΑΣ, ξεκίνησε ἀμέσως ἐναντίον τους. Ὁργανώθηκε μιὰ πλήρης συνδυασμένη ἀποβατικὴ ἐπιχείρηση. Πρὶν ἀρχίσει ἡ ἐπίθεση, κλήθηκε ὁ γερμανὸς Διοικητὴς νὰ παραδοθεῖ, κι' ὅπως ἦταν ἐπόμενο ἀρνήθηκε. Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ τόνισε.

—Θὰ σᾶς χτυπήσουμε ἀπὸ ξηρὰ καὶ θάλασσα.

—Μὰ ὑπάρχει ἐδῶ ἐγγλέζικο ναυτικό; ρώτησε ἐκεῖνος.

—Ἦναι ἀντάρτικο ναυτικό, τοῦ ἀπάντησε ὁ ἀπεσταλμένος.

Ὁ Γερμανὸς χαμογέλασε εἰρωνικά καὶ τὸν ἔδιωξε.

Τὴν ἴδια νύχτα, ἄρχισε ἡ ἐπίθεση. Ἀφοῦ προηγήθηκε βολὴ προπαρασκευῆς ἀπὸ τοὺς ὀλμους, τὰ καραβάκια τοῦ ΕΛΑΝ ρίξαν σ' ἓνα σημεῖο τῆς ἀκτῆς παράτολμα δυὸ διμοιρίες ἐλανιτῶν πεζοναυτῶν, ἐνῶ ἡ «ναυαρχίδα» — Θεὸς φυλάξει στὸν τίτλο — δηλαδὴ τὸ καΐκι «Σταυρούλα» 40 τόννων, πλησίασε ὡς 50 μέτρα τὸ νησί καὶ τὸ σάρωνε μὲ τὸ πολυβόλο καὶ τὸ ταχυβόλο τῆς. Σὲ λίγο οἱ Γερμανοὶ παραδόθηκαν, μ' ὄλο τὸ ὑλικὸ τους μὲ 7 πολυβόλα καὶ 3 ταχυβόλα. Ὅταν ξεμπαρκάροντας ἀπὸ τὴν «Σταυρούλα» πλησίασε ὁ ὑποφαινόμενος — πού μαζί μὲ τὸν Μπεγνῆ διοικοῦσε αὐτὴν τὴν μοῖρα τοῦ ΕΛΑΝ — τὸν αἰχμάλωτο Διοικητὴ, ἐκεῖνος ἦταν ἐκπληκτός.

—«Ρίχτιγκε Μαρίνε». «Ρίχτιγκε Μαρίνε...» (σωστὸ ναυτικό) ἔλεγε καὶ ξανάλεγε.

Ἀληθινά, ἐκείνη τὴ στιγμή, νοιώσαμε ὅλοι πὼς τὸ ΕΛΑΝ μας κάτι ἔβριζε....

ΣΟΛΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ἡ ἐρχήστρα τοῦ Ραδιοσταθμοῦ Καισαριανῆς

ΠΩΣ ΑΚΟΥΑΜΕ ΤΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ

Ο συναγ. Νάσος Γεωργίου, επαγγελματίας δημοσιογράφος, που δούλεψε στο «μυστικό τύπο» δίνει σέ μ.ά χαρακτηριστική καμπάνια, ένα ολοζώντανο κομμάτι από τή κατοχή, που αποκαλύπτει τό «μηχανισμό» τοῦ «παράνομου τύπου» καί τό μεγαλείο που δοκίμαζαν εκείνοι που τόν ἔζησαν

Γιά κείνους που δουλεύανε στά μαύρα χρόνια τής τετράχρονης σκλαβιάς τής χώρας στόν «μυστικό τύπο», ἦτανε ἀληθινά μεγάλη ἡ στιγμή, όταν συναντούσανε τόν ἀντιπρόσωπο τῶν ἀνατολικῶν Συνοικιῶν. Τόν κεντρικό διαφωτιστή τῶν συνοικιῶν, ὑπεύθυνο νά δώσει τίς ἐξακριβωμένες πληροφορίες γιά τή ζωή στό κατεχόμενο αὐτό κομμάτι τής Ἀθήνας. Καί ἡ στιγμή αὐτή δικαιολογημένα ἦτανε μεγάλη.

Οἱ ἀνατολικές συνοικίες—τό Δουργούτι, τό Κατσιπόδι, τό Παγκράτι, ὁ Βύρωνας, ἡ Καισαριανή, τά Κουπόνια, τοῦ Ζωγράφου κλπ—ἦτανε ἀπό τίς συνοικίες που πολύ νωρίτερα ἀπό ἄλλες εἶχανε μπῆ στόν ἀγῶνα. Πρωτοπόρησανε καί στήν ἔκταση καί στό βάθος που πήρε ὁ ἀγῶνας μέσα στό λαό.

Φτωχές καί πλιθόκτιστες συνοικίες γίνανε κάστρα ἀπόρθητα.

Θυμᾶμαι μέ πόση χαρά καί συγκίνηση ἀκούγαμε τήν ἔκθεση καί παίρναμε τά μικρά-μικρά σημειώματα, τοῦ διαφωτιστή τῶν ἀνατολικῶν Συνοικιῶν που περιείχανε τό «ύλικό» γιά τήν ἐφημερίδα, γιά τίς προκηρύξεις, γιά τά τρία, γιά τίς ἀφίσες. Οἱ ἄνθρωποι, που ἐρχόσανε ἀπό κεῖ, μᾶς φαινότανε πώς κατεβαίνανε ἀπό ἕναν ἄλλο κόσμο ἡρώων, ἄν καί σέ κάθε στιγμή σέ κάθε βῆμα μας συναντούσαμε τέτοιους ἡρωες, ἀνάμεσα στό μέγαρα πλήθη τής ἀγωνιζόμενης πρωτοπόρας Ἀθήνας. Μᾶς φαινότανε, πώς ὁ διαφωτιστής ἡ ὁ Γραμματέας τοῦ Τομέα τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν, που μαζί του κάναμε σέ σκοτεινές γωνιές τῶν δρόμων τής κατοχῆς, τά «ραντεβου», ἦτανε ὁμοιος μέ τόν «ἄγγελο» τοῦ Μαραθῶνα, που ἔφερνε στούς συμπατριῶτες του τό χαρούμενο ἄγγελμα τής νίκης.

Καί ἔτσι ἔπρεπε νά εἶναι. Γιατί οἱ ἀνατολικές συνοικίες ἦτανε οἱ μαρτυροκαπνισμένοι τόποι, ὅπου καθημερινά δινότανε καί ἀπό μιά σκληρή μάχη μέ τόν ἐχθρό τής Πατρίδας. Σήμερα τό Δουργούτι, αὔριο τό Κατσιπόδι, χθές ὁ Βύρωνας, τό Παγκράτι. Προχθές ἡ Καισαριανή. Ἀλήθεια αὐτή ἡ ἡρωίδα τοῦ ἀγῶνα στεκότανε πιδό πάνω ἀπό κάθε ἄλλο στή συνείδηση μας.

Χθές—μᾶς ἔλεγε ὁ ὑπεύθυνος—ἀντιμετωπίσαμε τοὺς βαρειά ὀπλισμένους γερμανοὺς τσολιάδες καί μπουραντάδες ἐπί τέσσερις ὥρες. Ἀκλόνητοι μείναμε στή θέση μας. Δώσαμε στόν κατακτητή ἕνα μάθημα. Τόν ἀναγκάσαμε νά ὑποχωρήσει, ὄφου τοῦ προξενήσαμε καί ἀπώλειες. Μά εἶχαμε καί ἐμεῖς τοὺς νεκρούς μας. Καί μᾶς ἔλεγε τά ὀνόματα, αὐτῶν, που πέσανε γιά τήν Λευτεριά, γιά τήν Τιμή, γιά τόν Λαό, γιά τήν Πατρίδα.

Πόσο ἀπέραντο ἦτανε τό εὐλαβικό δέος, που μᾶς κατέλαβε, ὅταν σκυμένοι στό καλαμάρι, ἀκούγαμε τήν γνώριγη φωνή τοῦ ὑπεύθυνου τῶν Ἀνατολικῶν συνοικιῶν, νά ξεδιπλώνει μπροστά μας μιάν ἀφθαστη σκηνή μεγαλείου τοῦ λαοῦ μας, που ἀγωνιζότανε καί κατακτοῦσε μέ τό δικό Του αἷμα

τήν λευτεριά. Μίλαγε ή γνώριμη φωνή για τό θαμπωτικό περιστατικό του κάστρου του Ύμηττου, όπου οι τρεις νέοι έλασίτες ξεψυχήσανε πολεμώντας τόν έχθρό ώς τό τελευταίο τους φυσίγγι.

Μιά ήμέρα έκλεισαν οι σελίδες του βιβλίου τής κατοχής. Ό λαός με τίς δικές του δυνάμεις και με τήν βοήθεια των Συμμάχων έλευθερώθηκε. Θυμάμαι για τελευταία φορά τήν φωνή του διαφωτιστή, που έκανε τόν άπολογισμό τής τετράχρονης σκλαβιάς των ανατολικών συνοικιών: Άρίθμησε: Είχαμε συνολικά σαράντα έννηά μάχες με γερμανούς, Ίταλούς, τσολιάδες και μπουραντάδες. Στίς περισσότερες μάχες κρατήσαμε τόν έχθρό έξω από τίς συνοικίες μας. Σε μερικές περιπτώσεις ό έχθρός πάτησε τό πόδι του ώς τό κέντρο τής συνοικίας». Και κατόπι άρίθμησε τά θύματα και τίς καταστροφές, που κάνανε στο λαό οι κατακτητές και οι προδότες.

Δέν θυμάμαι τώρα από κείνο τόν άπολογισμό παρά τόν άριθμό των μαχών. Και σε κάθε στιγμή άναρωτιέμαι: Ύπήρξε άληθινά άλλη πόλη τής κατεχομένης Εύρώπης που νά έδωσε τόσα πολλά στον άγώνα για τήν συντριβή του αιμοβόρου Ύφασισμού; Και άν ή άπάντηση είναι άρνητική, άναρωτιέμαι άν τό τίμημα για τόν ήρωϊκό αυτόν άγώνα πρέπει νά είναι ή έπικράτηση στίς ίδιες αυτές συνοικίες του φασιστικού ζυγού, του μεταδεκεμβριανού Κράτους!

Μά ποιός θα δώσει τήν άπάντηση; Ό ίδιος εκείνος ήρωας λαός των ανατολικών συνοικιών. Και γι' αυτό δέν μπορεί νά βγει σαν συμπέρασμα παρά τοϋτο, ότι στον τόπο αυτό των μεγάλων άγώνων και θυσιών δέν είναι δυνατό νά ξανασηλωθούν οι γκρεμισμένοι Θεοί του φασισμού.

ΝΑΣΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Τρίχρονα του ΕΑΜ Παγκράτι

ΣΤΟΝ ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ

Η ΜΑΝΑ ΤΟΥ

Με στροφετήν, άψά φτερούγα
βγήκες, πετρίτη μου, στη ρούγα—
κι' έσκόνισεν ό δρόμος χάμου!

Σά νάμαι, λένε, από τη Σπάρτη
έχω παιδί τόν Πρωτό Αντάρτη—
κι' έσύ τ' άντέχεις, βρέ καρδιά μου!

Σ' άκώ, καθώς στο παραμύθι,
πώς έχεις Γκιώνα όρθή τ' άστήθι
και μέσα Θάρρο λιονταρίσο.

'Αγέρα, σι' άλογο καβάλλα,
πρωτο μυαλό και πρώτη πάλα,
πρωτον στο Τίμιο, πρωτο στο 'Ισο,

Χιλιάδες σ' άκλουθάνε πρωτοι,
κάμμα του έχτρού και του Προδότη—
και φώς, τό πλοίο νά δει τόν κάβο!

Πέ μου, σέ βύζαξα έγώ βρέφος;
παιδί μεγάλωνα ή τό νέφος
τ' άγριο, τ' άπάλευτο τών σκλάβω!

"Όξω οι δειλοί κι' όξω οι γαλάζοι,
είσαι ή 'Ελλάδα, που άνταριάζει,
τό νέο ζωμένη άρματωλίκι!

Κι' είσαι ή "Αξα 'Ιδέα, ή δίκια!
κι' είσαι ή Ρωμιά ψυχή, ή άντρίκια!
Κι' είσαι ή Πατρίδα! Κι' είσαι ή Νίκη!

II

Μεσοστρατίς σ' όλέρμη ρούγα
κοίτεσαι κρύα, νεκρή φτερούγα,
Πετρίτη μου, ριμένος χάμου!

Σά νάμουν, λένε, από τη Σπάρτη,
είχα παιδί τόν Πρωτό Αντάρτη.
Ναί. Και χρωστάνε στην καρδιά μου!

Πάνου άπ' τόν τριψηλό σου στόλο
κύττω, ώς νά ζείς, κατά τόν ήλιο!
"Όσο νά ούρλιάζουν, είναι οι λύκοι

Κι' είσαι ή "Αξα 'Ιδέα, ή δίκια!
Κι' είσαι ή Ρωμιά ψυχή, ή άντρίκια!
Κι' είσαι ή Πατρίδα! Κι' είσαι ή Νίκη!

TAKΗΣ Ξ.

ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

Θά σās διηγηθῶ πῶς πρωτοβγήκε ἡ πρώτη Ἑαμικὴ ἔφημερίδα τῆς Θεσσαλίας. Ἡ «Ἀλήθεια» τῆς Λάρισας.

Ἐν ἀρχῇ ἦν... ὁ λόγος τῆς ὀργάνωσης:

Συναγωνιστές, δήλωσε, κάποια μέρα, ὁ «ὕπευθυνος». Πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ βγάλουμε ἔφημερίδα. Ἔστω καὶ στὴν ἀρχὴ σὰ δελτίο εἰδήσεων.

Ξέρετε αὐτὰ τὰ «ὅπωςδήποτε» τῶν «ὕπευθύνων». Δεύτερη κουβέντα δὲ χωρεῖ.

Σύμφωνοι. Ἀλλὰ πῶς; Τὰ «τεχνικά ἐφόδια», ὅλα κι' ὅλα περιορίζονται γιὰ τὴ στιγμή στὴ... θέληση τῆς Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ βγάλει ἔφημερίδα. Ἐμειναν νὰ βρεθοῦν τὰ ὑπόλοιπα. Δηλαδή... ὅλα: Σπίτι, πολύγραφος, γραφομηχανή, χαρτί, μελάνια...

Ἄς σημειωθεῖ, γιὰ τὴν ἱστορία, πῶς τὰ μισὰ σπίτια τῆς Λάρισας ἦταν πεσμένα ἀπ' τὸ σεισμό καὶ τοὺς βομβαρδισμούς. Ἀπ' τὰ ὄρθια, τὰ περισσότερα στέγαζαν Γερμανοὺς καὶ Ἴταλους. Ἄν δὲν εἶχε τὸν καταχτητὴ κάτω ἀπ' τὴν ἴδια στέγη, ἀπαραίτητα τὸν... χαιρόσουνα δίπλα σου ἢ ἀπέναντι. Μὲ τέτοιες συνθήκες καὶ ἡ ἀπλὴ ἀκόμα λήψη εἰδήσεων μὲ τὸ ραδιόφωνο, καταντοῦσε δραματικὴ ὑπόθεση.

Τὸ σπίτι ποὺ στήθηκε ὁ παράνομος μηχανισμὸς ἐκπληροῦσε ἀναγκαστικὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ὄρους... συνωμοτικότητας: Γερμανοὶ σιδηροδρομικοὶ στὸ διπλὰνὸ σπῆτι, Ἴταλοὶ ἀξιωματικοὶ ἀπέναντι. Ὅταν βρέθηκε τὸ ραδιόφωνο καὶ μεταφέρθηκε στὸ σπίτι, μέρα μεσημέρι, μέσα σ' ἓνα καροτσάκι μὲ πατάτες ἀπὸ πάνω γιὰ καμουφλάζ, ἄρχισε ἡ ἀγωνία τῆς «Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς»:

—Θ' ἀκούγεται ἀπ' ἔξω ἄραγε;

Ἀκουγόταν δυστυχῶς τὸ ἄτιμο! Ἄν ἐπρόκειτο δηλαδή νὰ τὸ ἀκούμε καὶ μεῖς ἀπὸ μέσα ἔτσι ποὺ νὰ μποροῦμε νὰ γράφουμε τίς εἰδήσεις. Ἀκούγονταν κι' ἀπ' ἔξω ὅπως καὶ νὰ τὸ κανες. Ἐπακολούθησαν ἀγωνιώδεις πειραματισμοί. Μεταφέρθηκε ἐναλλάξ ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο, σκεπάστηκαν μὲ κουβέρτες τὰ παράθυρα, σκουπίστηκαν μὲ μαξιλάρια οἱ πόρτες: Τίποτα! Τὸ μείο φεργαν δυτικά. Θὰ τᾶκουγε ὁ Γερμανός. Τὸ κουβαλοῦσαν ἀνατολικά—«ἐνέπιπτε» στὴν ἀκουστικὴ περιοχὴ τοῦ Φρατέλου. Ἀπελπισία...

Ὅποτε παρουσιάστηκε ἡ λύση ὑπὸ μορφήν μιᾶς... θεόρατης ντουλάπας!

Φαντάζομαι πῶς θὰ εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ μόνη ντουλάπα στὸν κόσμον ποὺ ἀντιμετώπιζε τὴν ἀπίθανη αὐτὴ χρῆση: Νὰ γίνῃ δηλαδή... ἔδρα Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς ἔφημερίδος!

Ἀπὸ μέγα καπλαντίστηκε μὲ ἓνα... πάπλωμα. Δυὸ τρυπες, μιὰ ἀπὸ τὰ πλάγια καὶ μιὰ ἀπὸ πάνω ἄφιναν τὴ διέλευση τῶν συρμάτων τῆς πρίζας καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ φωτισμοῦ. Ἐνας γλόμπος τοποθετήθηκε στὸ νταβάνι τῆς καὶ τὸ Γραφεῖο ἦταν ἐν τάξει.

Ὅταν ἔφτανε ἡ ὥρα 8 τὸ βράδυ (Ἐδῶ Λονδῖνον, καλησπέρα σας!) ἡ ντουλάπα γινόταν... κατοικήσιμη. Μέσα στὴν κοιλιὰ τῆς κατορθώθηκε νὰ χωροῦν 1) μιὰ καρέκλα καὶ πάνω τῆς τὸ ραδιόφωνο, 2) 1) σκαμνάκι καὶ 3) ὁ... ρέπορτερ ἀπάνω του μὲ χαρτί, μολύβι κι' ἓνα σανίδι τετράγωνο στὰ γόνατά του γιὰ... γραφεῖο. Ἡ πόρτα τῆς ντουλάπας ἐκλῖνε καὶ τὸ ραδιόφωνο ἀνοίγε σκορπίζοντας τὰ μηνύματά του μέσα στὶς προστατευτικὰς πτυχές τοῦ παπλώματος. Ἄχνα δὲν ἔβγαине ἀπ' ἔξω!

Ἄλλ' αὐτὸ ἦταν πιά τὸ καινούργιο κακό... Καλὰ ν' ἀκοῦς τὰ ἐλπιδοφόρα μηνύματα τῶν συμμάχων:

—Βαστάτε Ἕλληνες καὶ φτάσαμε!

—Ἐμπρὸς Ἕλληνες ἤρωες, τραβάτε μπροστὰ καὶ μὴ σās νοιάζει.

Ἀλλὰ ἔπρεπε καὶ ὁ... Ἕλληνας ποὺ τὰ ἀκούγε ὅλ' αὐτὰ νὰ ἀναπνεῖ μέσα στὴ ντουλάπα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας καθημερινῆς «ἐνεσης» τοῦ Λονδίνου... Καὶ ὁ δυστυχῆς δὲν ἀνέπνεε καθόλου! Γιὰ τὸ ραδιόφωνο ἦταν καλὰ ἐκεῖ μέσα, ἀλλὰ γιὰ τὸ... ραδιοφωνατζῆ περίπου πνιγμός...

ΑΠ. ΣΠΗΛΙΟΣ

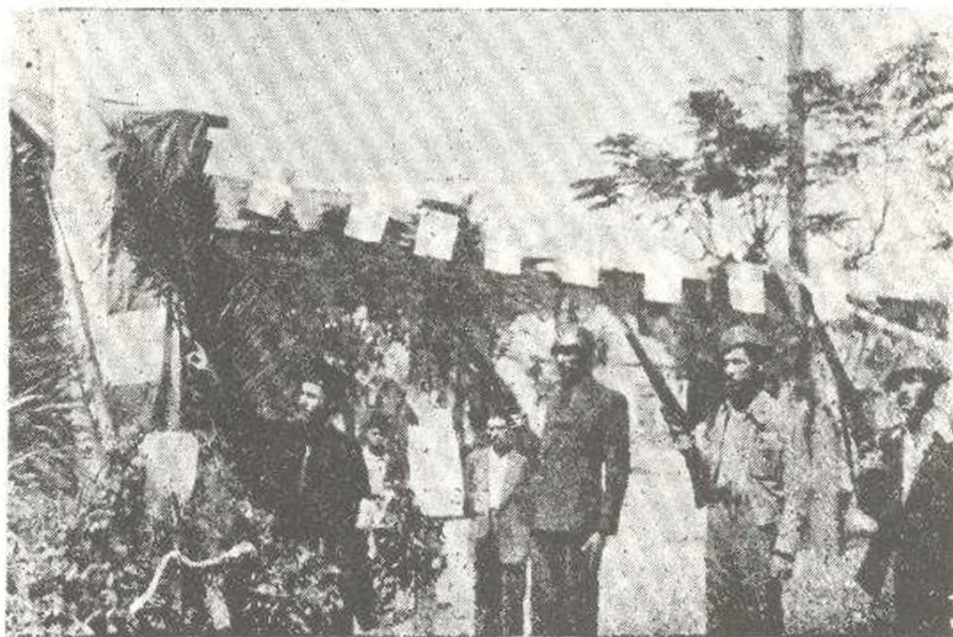
Ο 'ΜΑΥΡΟΣΚΟΥΦΗΣ,

Γενάρης. Τό κρατητήριο τοῦ 10ου, στό Γιαγκράκι, εἶναι φύσκα ἀπό Λαϊκοὺς ἀγωνιστῆς. Ἐνα μπουντρούμι, γιομάτο μούχλα, κι' ἀράχνες. Χωρίς φαί, χωρίς νερό, μέσα στό πυχτὸ σκοτάδι, με τὶς βρισῆς καὶ τὸ ξύλο, περιμέναμε τί θάπογίνουμε. Τὸ μεγάλο μας δράμα ἦταν τὴ νύχτα. Ἄξημέρωτη. Καὶ δὲ μπορούσες οὔτε νὰ κουνηθῆς. Εἶχαμε ὁμως τὸ «Μαυροσκούφι» ποὺ μας ἔλεγε κάθε νύχτα τὴν ἱστορία του. Μιά ἱστορία σπάρταριστὴ ποὺ ὅπως μάλιστα τὴν ἀφηγιόταν, με ἀπροσποίητη ἀφέλεια ὄση κατάθλιψη κι' ἂν εἶχες, δὲ μπορούσες νὰ μὴ λυθεῖς στὰ γέλοια!

Θάξιζε νὰ τὴν ἀφηγηθεῖ κανεὶς με τὸ ν καὶ με τὸ σ. Μὰ θὰ θέλαμε πολλές σελίδες. Θὰ σὰς τὴν πῶ ἔστω με δυὸ λόγια.

Ὁ «Μαυροσκούφης» ἔνα ντόμπρο παλληκάρι τοῦ Λαοῦ, μόλις ἄρχισαν οἱ πεῖνες στὴν Ἀθήνα, τράβηξε γραμμὴ στό χωριὸ του. Καλλιεργοῦσε ἕνα κομμάτι γῆς καὶ τὴν πέρασε κοτσάνι. Ἦρθε κι' ἡ «Ἀπελευθέρωση». Γιορτές, πανηγύρια κακό, σαματᾶς, ἄκουγε νὰ χαλάει ὁ κόσμος στὴν Ἀθήνα, καιρὸς εἶπε, νὰ τοῦ δίνω καὶ γώ. Ξεκίνησε νὰ ρθῆ. Συγκοινωνίες δὲν ὑπῆρχαν. Τὸ κοψε ποδαρόδρομο. Σ' ἕνα χάνι, κάθησε νὰ ξεποστᾶση. Ἀνταμώνει τρεῖς ἀντάρτες, πραγματικοὺς «Μαυροσκούφιδες». Πῶς καὶ τί, πᾶσανε τὴ κουβέντα. Τοὺς διηγῆθηκε τὰ καθέκαστα. Ἄντιε μωρὲ τοῦ λένε, κι' ἄς μὴ πρόσφερες τίποτα στὸν ἀγῶνα. Σὲ λυπόμαστε. Μῶς νὰ πᾶς ποδαράτο στὴν Ἀθήνα! Νά! τοῦ λένε! Πάρε αὐτὸ τὸ σκουφί, βάλτο στό ξερό σου καὶ θὰ σ' ἐξυπηρετῆσει! Τῶβαλε πράγματι καὶ τοῦδωσε Σὲ λίγο τὸν συναντᾶει ἕνα φορτηγό. Τὸν πέρνει μαζύ του. Στὴν Ἀθήνα, μόλις τὸν ἔβγαλε νάσου ἕνας ὀλόκληρος κόσμος με τρελλὸ ἐνθουσιασμό νὰ τρέχει ἀπὸ πίσω του, νὰ τὸν χειροκροτεῖ νὰ τὸν καμαρώνει! Τὰ κορίτσια τὸν φιλοῦσαν καὶ τὸν γιομίζαν λουλούδια! Μωρὲ μαγικὸ τὸ σκουφί ἔλεγε! Στὸ τραῖνο εἰσιτήριο δὲ τοῦ πέρναν! Στὰ ἐστιατόρια τσακιζόντουσαν ποιὸς νὰ τὸν περιποιηθεῖ! Στὸ Παγκράτι δυὸ μέρες ποῦφτασε, πρὶν τὸ κίνημα τὸν ἀποθεώσανε! Ὁ «μαυροσκούφης» ἀπ' ἐδῶ, ὁ μαυροσκούφης ἀπὸ κεῖ. Μωρὲ τί σοῦνετο αὐτὸ τὸ σκουφί, ἀναρωτιόταν! Ἦρθε τὸ κίνημα. Κάπου κούρνιασε. Ὅταν τέλειωσε, οἱ Ἐθνοφύλακες τὸν γραπώσαν. Σηκωτὸ τὸν ἐφέρανε! Σὰν τοῦ ἤύρανε τὸ σκουφί, πίστεψαν πῶς εἶχαν πετύχει λαυράκι!! Μέσα στό κρατητήριο, δὲ μπορούσε νὰ χωνέψει. γιὰ τὸ σκουφί ἔπαψε νὰ τὸν ἐξυπηρετεῖ!..

σπ. σ. ΔΕΝΔΡ.

Ὁ ΕΛΑΣ Καισαριανῆς, τιμᾶει τοὺς ἥρωες τοῦ ἀγῶνα

ΟΙ ΜΑΤΩΒΑΜΜΕΝΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

Εΐταν οί μέρες τής πιό μαύρης σκλαβιάς. Ή ντόπια αντίδραση περνάει άποφασιστικά μέ τό μέρος τής άνοιχτής συνεργασίας μέ τόν καταχτητή. Δημιουργεί τά τάγματα ασφάλειας και κηρύχνει άνοιχτά τόν έμφύλιο πόλεμο έξυπηρετώντας πέρα γιά πέρα τά σχέδια του καταχτητή. Τά μπλόκα, οί συλλήψεις, οί σκοτωμοί καθημερινά και πληθαίνουν μέ κύρια κατεύθυνση τά στελέχη και μέλη του κινήματος αντίστασης.

Άρχισαν στην άρχή μέ την έκπόρθηση των άναπήρων, τό αίματηρό μπλόκο τής Καλογρέζας.

Και ήρθε ή σειρά των άνατολικών συνοικιών τής Καισαριανής, του Βύ-

Ένας άπό τους πέντε κρεμασμένους πατριώτες
στού Ζωγράφου

ρωνα, τής Γούβας, του Δουργούτι που στέκαν καρφή στα μάτια των καταχτητών και των Κουϊσλιγκ, σοβαρό έμπόδιο στα άτιμα σχέδιά τους.

Εΐταν ή 5η τ' Άπρίλη. Άπ' τό πρωί 300 γερμανοτσολιάδες ζώσαν την περιοχή των Ήλυσιών και κρέμασαν στην πλατεία τής Παπαδιαμαντοπούλου 5 νέους άγωνιστές. Αυτό μαθεύτηκε σ' όλες τις άνατολικές συνοικίες. Οί καμπάνες χτυπάνε πένθιμα και ό λαός ξεσηκώνεται και ζητάει άπ' τόν ΕΛΑΣ έκδίκηση. Κι' ό ΕΛΑΣ στις προσταγές του έθνους ύπακούει, δέχεται την πρόκληση κι' ή μάχη αποφασίζεται. Μέ λιγοστές δυνάμεις και μέ λιανοντούφεκα πλησιάζει τους τσολιάδες και τους χτυπάει. Ή μάχη άρχίζει. Κι' έξακολουθεί ώρες πολλές. Μπροστά στην ύπεροχή των έχθρων σέ άψυχο ύλικό ό ΕΛΑΣ ύποχωρεί. Και μεταφέρεται ή μάχη στην Καισαριανή και Παγκράτι,

στο Βύρωνα και την Ν. Έλβετία. Έδω ο ΕΛΑΣ πρὸς τὸ βράδυ στήνει ἐνέδρα στὸν ἐχθρὸ καὶ προξενεῖ μεγάλες ἀπώλειες: 19 νεκροὺς καὶ 35 τραυματίες καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ ὑποχωρήσει πανικόβλητος.

Ἔτσι καὶ τελείωσε ἡ πρώτη μάχη τῆς Ἀθήνας, ἡ πρώτη μάχη τῶν ἀνατολικῶν συνοικιῶν καὶ ἡ πρώτη νίκη τοῦ λαοῦ τους.

Τὴν πρώτη μάχη ἀκολούθησαν κι' ἄλλες 49 στὸ σύνολό τους ἢ μιὰ πιὸ σκληρὴ ἀπ' τὴν ἄλλη, ἢ μιὰ πιὸ τραγικὴ σὲ ἀπώλειες γιὰ τὸν ἐχθρὸ ἀπ' τὴν ἄλλη. Ἀπ' τὶς 49 αὐτὲς μάχες οἱ πιὸ σπουδαιότερες εἶναι οἱ παρακάτω:

Ἡ μάχη τῆς 21 τοῦ Ἀπρίλη. Δεκατέσσερα αὐτοκίνητα γερμανοτσολιάρχων καὶ Μπουραντάδων ζώνουν τὴν Καισαριανὴ ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, κατὰ τὸ μεσημέρι. Ὁ ΕΛΑΣ ἀγρυπνεῖ. Κι' ἀρχίζει ἡ μάχη, σκληρὴ, ἀδυσώπητη. Ὁ ΕΛΑΣ διεκδικεῖ σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμὴ τὸ πατρικὸ σπίτι. Μὲ λιγοστὸ ὄπλισμὸ μὰ μὲ γρανιτένια καρδιὰ ὁ νεαροὶ ἐλασίτες ἔχοντας βοηθὸ τους ὄλο τὸ

Καὶ ἄλλος ἓνας πατριώτης, πού τὸν κρέμασαν οἱ Ὀἰνοὶ στοῦ Ζωγράφου

λαὸ πολεμοῦνε σὰ λιοντάρια. Μὰ μπροστὰ στὸν πολυπληθῆ καὶ ὄρτια ἐξοπλισμένο ἐχθρὸ ὑποχωρεῖ πρὸς τὸ βράδυ. Κι' ὁ ἐχθρὸς τρέμοντος τὰ σκοτάδια ἀδειάζει τὴ συνοικία ἀφοῦ πλήρωσε βαρειά μὲ 40 νεκροὺς καὶ τραυματίες. Ὁ ΕΛΑΣ εἶχε 5 τραυματίες καὶ πιασμένο τὸ Γραμματέα τῆς ὀργάνωσης σ. Βασίλη πού ἀργότερα ἐχτελέστηκε στὸ Γουδί.

Ἡ μάχη τῆς 29 τοῦ Ἀπρίλη. Εἶναι ἡ μάχη τοῦ Ὑμηττοῦ. Εἶναι ἀπ' τὶς πιὸ λαμπρὲς σελίδες τῆς ἀντίστασης τοῦ λαοῦ μας, πού θὰ μείνει σὰ θρύλος καὶ παράδειγμα γιὰ τὶς κατοπινὲς γενιές καὶ θὰ θυμίζει καινούργιο Ἀρκάδι καὶ Μεσολόγγι, εἶναι ἡ μάχη πού ἀνέδειξε τοὺς τρεῖς ἥρωες ἐπονελασίτες τοῦ Ὑμηττοῦ Αὐγέρη—Φολτόπουλο—Κιοκμενίδη.

Ἀπ' τὰ χαράματα 200 γερμανοτσοληάδες ζῶσαν τὸ σπίτι τοῦ Ὑμηττοῦ

ἀπό προδοσιὰ ποῦταν ἡ ἀποθήκη ὀπλισμοῦ τῆς διμοιρίας καὶ μὲ τὰ χωνιά καλοῦν τοὺς ἔνοικους νὰ παραδοθοῦν, γιὰ τὴν θά τοὺς κάψουν ζωντανούς. Μὰ ἡ ἀπάντησή τους εἶπεν ν' ἀνοίξουν πῦρ καὶ νὰ ξαπλώσουν κάμποσα καθάρματα. "Ἐτσι ἡ σκληρὴ κι' ἀνιση μάχη τῶν τριῶν ἐνάντια στοὺς 200 ἀρχίζει καὶ συνεχίζεται ὡρες ὀλόκληρες. Μὰ τὸ Κάστρο δὲν πέφτει. Τὰ κανόνια καὶ οἱ ὄλμοι δὲν κλονίζουν τοὺς ἥρωες ὑπερασπιστὲς του. Μὰ τὰ πυρομαχικά, οἱ σφαῖρες κάποτε τελειώνουν καὶ κατὰ τὴν 4 τὸ ἀπόγευμα ὁ ἕνας ὕστερα ἀπ' τὸν ἄλλον πέφτουν ὅλοι τοὺς ζητωκραυγάζοντας γιὰ τὴν ΕΠΟΝ τὸν ΕΛΑΣ καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ μάχη τῆς 4 τοῦ Μάη. Εἶναι ἡ μάχη τῆς Γούβας ἢ ὅπως τὴν λέει ὁ λαὸς τῶν Ἀνατολικῶν συνοικιῶν «ἡ μάχη τοῦ Μαύρου καὶ τοῦ "Ἀρη».

Ἀπ' τὰ χαράματα οἱ τσολιάδες μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πλυτζανόπουλο κυκλώσαν τὴν Γούβα κι' ἀφοῦ κάλεσαν τὸν κόσμον μὲ τὰ χωνιά διαλέξαν 300 τοὺς βάλαν στὴ σειρά κι' ἀπὸ τὴν ὁδὸν Φιλολάου, τράβηξαν πρὸς τὸ Παγκράτι. Μὰ ὁ θρυλικὸς ΕΛΑΣ τοῦ II Συντάγματος δὲν μποροῦσε ν' ἀφήσει τοὺς τσολιάδες νὰ ἐπαναλάβουν ὅτι κἀναν στὴν Καλογρέζα. Δυὸ ὀμάδες μὲ ἐπικεφαλῆς στὴ μιὰ τὸ Βαγγέλη Μαρτάκη «Μαῦρος» καὶ στὴν ἄλλη τὸν Παναγιώτη Καρλαύτη ("Ἀρη) χτύπησαν τοὺς Τσολιάδες μὲ σκοπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ὀμῆρων στὸ Παγκράτι. "Ἐτσι ἄρχισε σκληρὴ μάχη. Ἐνα μέρος τοῦ σχεδίου πέτυχε. Μὰ ὁ "Ἀρης καὶ ὁ Μαῦρος πέσαν. Καὶ ὁ ἐχθρὸς τὴν πλήρωσε μὲ 15 γερμανοασφαλιστικὰ καθάρματα.

Ἡ μάχη τῆς 16 τοῦ Ἰούνη. Ἡ τρομακτικώτερη ἐπίθεση, μιὰ ἀπ' τὴς μεγαλύτερες μάχες τῆς Καισαριανῆς. Τὴς ἐπιχειρήσεις τὴς διηύθυνε προσωπικὰ ὁ Πλυτζανόπουλος καὶ ποὺ κράτησε 20 ὡρες.

Ἀπ' τὰ χαράματα 2.500 γερμανοτσολιάδες καὶ γερμανοχωροφύλακες ζώσαν τὴν Καισαριανὴ ἀπ' ὅλες τὴς μεριές μὲ ὄλμους καὶ πολυβόλα. Ἄγριες μάχες σῶμα πρὸς σῶμα διεξάγονται καὶ ποὺ θυμίζουν Στάλινγκραντ. Ὁ Λαὸς σύσσωμος μὲ πρωτοπορεία τὸν ΕΛΑΣ πολεμáει 20 περίπου ὡρες. Πολεμáει μὲ τὰ λιανοντούφεκα, μὲ τὴς πέτρες, μὲ τὰ ξύλα. Ἐκεῖ πρὸς τὸν Ὑμηττὸ κυκλώνονται 7 παλληκάρια μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Γραμματέα τῆς ὀργάνωσης Καισαριανῆς Ἀπόλλωνα Δαυλάκο. Ἀφοῦ ἐξάντλησαν ὅλες τὴς σφαῖρες ἀφήσαν ἀπὸ μιὰ στὸν καθένα τοὺς καὶ προτίμησαν τὴν αὐτοκτονίαν ἀπὸ τὴν παράδοση.

Πρὸς τὸ σούρουπο οἱ γερμανοφασιστικὲς δυνάμεις ἀποσύρονται μὲ ἀπώλειες 150 νεκροὺς καὶ τραυματίες.

Ὁ ματωβαμμένος Αὐγούστος. Τοῦτο τὸ μῆνα ὁ ἀγῶνας τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Λαοῦ παίρνει ἀφάνταστη σφοδρότητα καὶ περνáει σ' ἀνώτερο στάδιο. Οἱ ἡρωϊκὲς κι' ἀδούλωτες ἀνατολικὲς συνοικίαι ἀγωνίζονται σκληρὰ σ' ἀγῶνα ζωῆς ἢ θανάτου. Γερμανοὶ καὶ ἐθνοπροδότες χτυπáνε λυσσασμένα μὲ ὄλμους μὲ κανόνια, μὲ τάνκς. Βγάζουν μάτια, τρυπáνε μὲ λόγχες, βιάζουν κορίτσια, σκοτώνουν παιδιά. Μὰ ὁ βασανισμένος λαὸς τῆς Καισαριανῆς, τοῦ Βύρωνα, τοῦ Δουργούτιου πολεμáει καὶ δὲν ὑποτάσσεται. Μὲ πρωτοπορεία τὸν ΕΛΑΣ στὸν πόλεμον ἀπαντάει μὲ πόλεμον. Χιλιάδες οἱ ὄμηροι, πολλὰ τὰ θύματα. Καὶ οἱ ἀπώλειες ποὺ φέρνει στὸ ἐχθρὸ εἶναι τεράστιαι. Ματωβαμμένο Αὐγούστο τὸν ἀποκάλεσε ὁ Λαός.

Οἱ μάχαι ἄρχισαν τὴν πρώτη Αὐγούστου καὶ κράτησαν μέχρι τὴς 9 Αὐγούστου. Ἄρχισαν μὲ μιὰ τρομακτικὴ ἐπίθεση πάνω ἀπὸ 1000 Γερμανοτσολιάδων ἐνάντια στὴν Καισαριανὴ καὶ Βύρωνα ποὺ ἐπεχτάθηκε μέχρι τὴν Ν. Ἑλβετία, Γούβα, Ὑμηττὸ. Σκότωσαν, πλιατσικολόγησαν, βιάσαν κοπέλλαι, κάψαν σπίτια. Ὁ ΕΛΑΣ σὲ πολύωρη μάχη ἐκδικήθηκε τὸ Λαὸ σκοτώνοντας καὶ τραυματίζοντας 70 καθάρματα.

Στὴς 3, στὴς 4, 5 καὶ 6 τοῦ Αὐγούστου καινούργιαι ἐπιθέσεις μὲ καινούργιαι μάχαι. Ὁ ὑπέροχος ΕΛΑΣ ἀγωνίζεται στὸ πλευρὸ τοῦ λαοῦ φέρνοντας πολλὰς ζημιὰς στὸν ἐχθρὸ. 114 νεκροὺς καὶ τραυματίαι. Ἀπώλειαι γιὰ τὸν ΕΛΑΣ 7 νεκροὶ καὶ τραυματίαι.

Στις 7 Αυγούστου ή τρομαχτικώτερη επίθεση κυρίως έναντι στο Βύρωνα. Γίνονται πολύωρες μάχες. Ο ΕΛΑΣ παλεύει υπέροχα. Μπροστά στην ύπεροχη του έχθρου σε όπλισμό αναγκάζεται να υποχωρήσει. Και τότε οι καννίβαλοι άρχισαν κάτι τὸ φοβερό. Στην πλατεία σκοτώσαν 12 και μάζεψαν 1100 για τὰ κάτεργα τῆς Γερμανίας.

Και τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ Αυγούστου: ή 9η Αυγούστου. «Τὸ Δίστομο τῆς Ἀθήνας. Γερμανοί, Ἴταλοι, Χωροφύλακες, Τσολιάδες, Μπουραντάδες με τάνκς, Κανόνια και δλμους ἀπὸ πολὺ πρῶτὴ κύκλωσαν τὴν περιοχή Δουργυτιοῦ, Κατσιποδιοῦ, Ν. Κόσμου. Σκότωσαν, βίασαν, ρήμαξαν. Σκότωσαν 86 και τραβήξαν δμηρους για τὴ Γερμανία πάνω ἀπὸ 3500.

Ἔτσι και τέλειωσαν βασικά οἱ μάχες. Ἀπὸ δῶ και πέρα ὕστερα ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῶν συμμάχων, μπροστά στην ἀντίσταση τοῦ λαοῦ μας, στίς φοβερές ζημιές τους—πάνω ἀπὸ 1100 νεκροὺς και τραυματίες μονάχα για τὴς ἀνατολικές συνοικίες—ἀναγκάστηκαν να σπάσουν τὴς ἐπιθέσεις τους χωρίς να σημαίνει μ' αὐτὸ πὼς τὴς σταμάτησαν. Ἀντίθετα ἐξακολουθοῦσαν. Μ' αὐτὴς εἶταν λιγώτερο ἔντονες μὰ κι' ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά συναντοῦσαν ποὶ μεγάλη ἀντίσταση, γιατί οἱ μάχες κι' οἱ θυσίες μεγάλωναν τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ, θέρειναν τὸ στρατό του τὸν θρυλικὸ πιά ΕΛΑΣ. Κι' ἀπὸ τότε με 5000 περίπου παλληκάρια ὀπλισμένα σχετικά καλά λευτέρωσε τὴς ἀνατολικές γειτονίες. Με τὴν «Κόκκινη Γραμμὴ» ποὺ ἔπιανε ὅλη τὴ Φιλολάου μέχρι τὸ Νοσοκομεῖο Συγγροῦ ἔκανε ἀδύνατη τὴν εἴσοδο στὸν ἐχθρό.

Στὴν 1 τοῦ Σεπτέμβρη ξεκαθαρίστηκε κι' ή μοναδική ἔστια στὸ Παγκράτι με τὸν Παπαγιώργη. Ἐπακολούθησαν 3—4 μάχες μέχρι τὴς 5 τοῦ Σεπτέμβρη ἀπὸ Γερμανοὺς, Τσολιάδες και Μπουραντάδες ποὺ ὁμως θάσαν στὴν «Κόκκινη γραμμὴ» ποὺ ἀπ' τὴς 13 τοῦ Σεπτέμβρη μεταφέρεται' στὸ Στάδιο, στὸν Ἰλισσὸ—Κι' ἀπὸ τότε οἱ Ἀνατολικές Γειτονίες λεύτερες γιορτάσαν τὴ λευτεριά τους.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ

Κατάθεση στεφάνων στοὺς τάφους τῶν ἠρώων
στὴν πλατεία Καισαριανῆς

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Σέ χαιρετοῦν τοῦ Παρισιοῦ, τῆς Βιέννας, τῆς Καντῶνας
καί τῆς Μαδρίτης τὰ ὄδοφράγματα, τὰ λαοματωμένα !
Οἱ φωτεινές κολῶνες σου—φράγμα στό μαύρο κύμα
στέκουν ὀλόρθο κι' ἄπαρτο, ἀγέρωχο ταμποῦρι
μέσ τῆς 'Ελλάδας τ' ἀγριοπάλαιμα, μέσ τῶν Μπαλκανιῶν τήν ἀντάρα.
'Αδούλωτη, ἀνειρήνευτη, τρικυμισμένη,
σάν τὸ πνεῦμα ποῦ ἐπέτρωσε στά μάρμαρά σου
—ἀρχαῖο, συγκαιρινὸ καί πάντα νέο—
πάνω στό δοξασμένο μέτωπό σου
ἀχτινωτὰ φεγγοβολάει τῆς ματωμένης
κορῶνας σου τὸ ἀκάνθινο στεφάνι !
ᾠ ! 'Αθῆν' 'Αθήνα..

Κάθε σου σπίτι, κάθε δρόμος,
τὰ σταυροδρόμια τῶν συνοικιῶν σου
μιλᾶν γιά τὰ σεμνά τὰ παλληκάρια
τῆς φτωχομάννας σου καρδιάς τὰ φύτρα
ποῦ ρίχνονται ἀλογάριαστα στή μάχη
φλόγ' ἀξειδίψαστη νιώθοντας στά στήθεια
γιά λευτεριᾶν ἀκέρια—ποῦ κανένας
δικός ἢ ξένος δέν μπορεῖ νά δώσει
ἂν δέν τήν πάρης μόνος σου, μέ τὸ σπαθί σου
Τούτη τὴν ὥρα
μέσ τῆ βαρειᾶ ποῦ σέ τυλίγει νύχτα.
(τοῦ σκοταδιοῦ τὸ πιὸ βαθὺ λίγο πρὶν ξημερώσει)
ἀστροβολᾶς σὰ φάρος στή φουρτοῦνα
σκορπώντας γύρω σου τὸ φῶς ποῦ καίει
κι' ἀνέσπερο φωτίζει ὅλη τὴ χώρα.
Τούτη τὴν ὥρα
ποῦ πολεμᾶς μέ τὴ ψυχὴ στό στόμα
μέσ τῶν ἀφρῶν τῆ λύσσα ποῦ σέ πνίγει
τῶν ματωμένων ὄργων τῆ λύσσα
κάθε παλμός μας
καί κάθε σκέψη μας γιά σένα
ὦ 'Αθήνα, 'Αθήνα
σύμβολο αἰώνιο λεύτερων 'Ανθρώπων !
Αὔγουστος 1944

ΑΠ. Σ. ΣΠΗΛΙΟΣ

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

Το πρόγραμμα που κατήρτησε ο πολιτικός συνασπισμός των κομμάτων του ΕΑΜ 'Αθήνας για την ανοικοδόμηση της πρωτεύουσας φέρνει στην επιφάνεια μια σειρά από ζητήματα ζωτικής σημασίας για τον 'Αθηναϊκό Λαό και χαράσσει γενικές κατευθυντήριες γραμμές για τη λύση αυτών των ζητημάτων. 'Ωστόσο μόνο από την έξοχιστική συζήτηση αυτού του προγράμματος μέσα στα πλατεία στρώματα του εργαζόμενου Λαού της 'Αθήνας θα μπορέσουν να φανερωθούν όλα τα ζητήματα και να υποδειχθούν οι πιο σωστές λύσεις τους. Γι' αυτό είναι καθήκον σε κάθε 'Αθηναίο και 'Αθηναία όχι μονάχα να διαβάσει το πρόγραμμα της ανοικοδόμησης, μα να το μελετήσει προσεκτικά να σκεφτεί κάθε του κεφάλαιο και ιδίως να το ιδη αυτό το πρόγραμμα από τη δική του άποψη και μέσα στη δικιά του τη συνοικία. 'Ετσι μονάχα θα μπορέσει όλος ο λαός να συμβάλει στην ανοικοδόμηση της 'Αθήνας μας με βάσει ένα πρόγραμμα, που πραγματικά θ' ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και τους μισθούς του.

Οι κάτοικοι των 'Ανατολικών συνοικιών της 'Αθήνας έχουν και πολλά ζητήματα να λύσουνε και ήρωϊκή παράδοση που έγγυάται πώς θα αγωνισθούν με έπιμονή για τη λύση τους.

'Από τὰ ζητήματα που βασικά πρέπει να προσεχθούν στις 'Ανατολικές συνοικίες πρέπει να σημειώσουμε τὰ παρακάτω :

α) Το ζήτημα της Λαϊκής κατοικίας. Με τις μάχες της κατοχής και τους βομβαρδισμούς του Δεκέμβρη λίγα σπίτια μείνανε δρθια στις λεβέντισες συνοικίες της 'Αθήνας, ιδίως στο Βύρωνα, το Δουργούτι και την Καισαριανή. Μπαίνει επομένως ζήτημα άμεσης έπισκευής των χαλασμένων οπιτιών μα και άμεση έναρξη ανοικοδόμησης καινούργιων. 'Ολος ο Λαός στις συνοικίες αυτές πρέπει να κινηθεί για ν' άποσπάσει πισσόχαρτο, τζάμια, ξυλεία. 'Αλλοιώςτικά θα χτυπηθεί πολύ από το χειμώνα. Το ζήτημα Συνεταιρισμού ανοικοδόμησης πρέπει να μπει από τώρα κιόλα σ' έφαρμογή.

β) Το ζήτημα της υγείας και καθαριότητας. 'Ο ύποσιτισμός και οι κακουχίες φέραν άρρώστειες. Πρέπει να παρθούν γρήγορα όσα μέτρα είναι δυνατά. Το πολυϊατρείο του Βύρωνα πρέπει να έπεκταθεί και να γίνει άλλο ένα στην Καισαριανή με παραρτήματα και στις άλλες συνοικίες του Τομέα. Οι τοπικοί δήμοι πρέπει να φροντίσουνε για την καθαριότητα των συνοικισμών και των κατοίκων. Το μάζεμα των σκουπιδιών κάθε μέρα και η ίδρυση ενός λαϊκού πλυντηρίου σε κάθε συνοικισμό είναι άπαραίτητα πρώτα μέτρα.

γ) Οι τοπικοί δήμοι πρέπει από τώρα να έλθουνε σε συνεννόηση με αυτοκινητιστές και να έξασφαλίσουνε τακτική συγκοινωνία γιατί αν το καλοκαιρι πολύς κόσμος κατέβαινε στο Κέντρο με τὰ πόδια το χειμώνα, δύσκολα θα μπορεί να γίνει αυτό.

δ) Το έπισιτιστικό ζήτημα πρέπει γρήγορα ν' αντιμετωπισθεί με ίδρυση Λαϊκών συνεταιρισμών στις γειτωνίες και πρατηρίων για λαχανικά που μπορουν ν' ανοίξουν οι ίδιοι οι Συνεταιρισμοί. Για τὰ παιδιά πρέπει να μπούν σ' έφαρμογή τὰ παιδικά συσσίτια και θα πρέπει γι' αυτό να ζητηθεί η κρατική και δημοτική ένίσχυση. Και τέλος

ε) να γίνει σοβαρή έξόρμηση για την έπισκευή των σχολειών και για την ίδρυση ενός επαγγελματικού σχολείου στην Καισαριανή που να μπορουν να μορφωθούν τὰ παιδιά του κόσμου σε χρήσιμες τέχνες.

Φυσικά πολλά μπορουν ακόμα να υποδειχθούν. 'Εδω δείχνονται μόνο τὰ βασικότερα. Τὰ άλλα θα τὰ βρει ο ίδιος ο λαός του του τομέα και θ' αγωνιστεί όπως μέχρι τώρα ήρωϊκά αγωνίσθηκε για να ζήσει άνετα, χαρούμενα και πολιτισμένα στις αγαπώμενες και δοξασμένες συνοικίες του.

A. P.

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΠΡΟΣΟΧΗ!

Σᾶς μιλάει τὸ **ΕΑΜ**

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΑΠ' ΤΟΝ 6^ο ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΕΑΜ ΑΘΗΝΑΣ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 110

Η μπροσούρα
ΕΑΜ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ
ΑΘΗΝΑΣ

επανεκδόθηκε
τον Αύγουστο του 1991
σε 2000 αντίτυπα.

Την επανέκδοση επιμελήθηκαν
οι εκδόσεις Θεμιστοκλής Λ. Φασούλας
Σολωμονίδου 52-54 Καισαριανή, 161 21
τηλ. 72.37.121

φίλμ - μοντάζ "Ακίδα" Α. Νικολαΐδου
εκτύπωση βιβλιοδεσία Μαρία Αρχοντα τυπογραφική

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΠΡΟΣΟΧΗ!

Σᾶς μιλάει τὸ **ΕΑΜ**

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΑΠ' ΤΟΝ 6^ο ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΕΑΜ ΑΘΗΝΑΣ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 300